ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

НАСТАЎНІЦКАЯ газета

№ 63(5245)
Чацвер,
7 чэрвеня
2001 года

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

Кошт у розніцу — 51 руб.

Пра што б хацелася сказаць на II з'ездзе настаўнікаў Рэспублікі Беларусь

І артыст, і мастак, і тата з мамай...

Наша жыццё складваецца, па сутнасці, з мноства ўрокаў. То нам іх нехта падносіць, то мы некаму.

Рэспубліканскі з'езд настаўнікаў — гэта таксама ўрок, які мае дачыненне да педагагічнай практыкі, навукі і кіравання адукацыяй. Ад таго, наколькі гэты ўрок будзе сумленным, шчырым, мудрым і справядлівым, а не дагодлівым і хвалебным, у многім будзе залежаць будучыня нашай школы, наша з вамі будучыня. Таму мне сёння хацелася б падзяліцца думкамі з будучымі дэлегатамі з'езда.

Трэба сказаць пра тое, што рэформы ў пачатковай школе ў тым вялікім аб'ёме, на які мы разлічвалі, пакуль што няма. Назву "першы клас" замянілі на "падрыхтоўчы", чым заблыталі бацькоў, якія лічаць, што дзеці ідуць у школу і іх яшчэ год будуць рыхтаваць да школы. А змест жа абедзвюх праграм практычна ідэнтычны зместу праграмы першага класа. Я працую з гэтымі праграмамі і маю права так сцвярджаць. Вучоба — цяжкая праца, і лёгкай яе зрабіць немагчыма, нягледзячы на тое, што настаўнік пачатковай школы — і артыст, і мастак, і тата з мамай. Колькі б і якую ролю мы ні выконвалі, але калі дзіця не будзе пісаць, то яно пісаць не навучыцца, без чытання не навучыцца чытаць. Гэта даецца працяглай практыкай. Мы аддаем перавагу рознаўзроўневаму навучанню — гэта добра, але так павінна быць не на словах, а на справе. Наша школа працуе сёння па адукацыйнай праграме "Школа 2100" — рознаўзроўневай праграме. Аднак гэтая праграма разлічана больш на развіццё адораных сямігадовых дзяцей, якія займаліся па ёй у дзіцячым садзе.

Я лічу, нам трэба сур'ёзна вярнуцца да практыкі 1978 года, калі была выдатна арганізавана работа падрыхтоўчых класаў як з пункту гледжання ўліку ўзроставых, так і індывідуальных асаблівасцяў развіцця дзіцяці. Праграма адпавядала назве падрыхтоўчага класа, была добра забяспечана метадычным суправаджэннем. І для таго каб, не пазбаўляючы малых дзяцінства, даць ім адпаведныя навыкі, павінна быць дзве паралельныя праграмы ў школе. Бо многім дзецям, нават тым, што рэгулярна наведваюць дзіцячыя садкі, не пад сілу ўспрыманне зместу праграмы цяперашняга падрыхтоўчага класа. Гэта першае.

Другое. Калі гаварыць пра сучасны змест праграм і ацэнку якасці ведаў, уменняў і навыкаў у пачатковым звяне, то мне хацелася б выказаць думку ўсяго калектыву нашай пачатковай школы наконт двух прадметаў: "Чалавек і свет" і "Мая Радзіма — Беларусь". Нават пасля неаднаразовых паправак матэрыял застаўся складаным для ўспрымання дзецьмі. Але не ў гэтым справа. Сама назва заключае ў сабе глабальны сэнс разумення прызначэння прадмета "Чалавек і свет". Чалавек — гэта часцінка Свету, ён створаны па яго ж законах. Пазнаючы і разумеючы сябе, дзіця будзе ў некаторай ступені пазнаваць і разумець свет і тыя законы, па якіх жыве і развіваецца чалавецтва. У той жа час, пазнаючы свет, дзіцяці лягчэй будзе пазнаваць сябе і сваё жыццё. Вось асноўная задача, якую павінен вырашыць настаўнік, вывучаючы з дзецьмі прадмет "Чалавек і свет". Матэрыял жа "Мая Радзіма — Беларусь" перш за ўсё павінен быць накіраваны на выхаванне любві да сваёй Радзімы. У якасці базавых выдзяляюцца ў ім паняцці "Айчына", "Радзіма", "Народ Беларусі".

Ці маем мы права ацэньваць уменні, разуменне сябе і навакольнага свету, пачуццё любві да Радзімы нейкім пэўным балам? Я лічу, у пачатковай школе неабходна навучанне па гэтых прадметах зрабіць безадзнакавым. Гэта будзе і больш маральна, і мы знімем страх перад ацэнкай, перад складанасцямі ўспрымання матэрыялу.

І трэцяе. Мне вельмі хацелася б, каб на з'ездзе знайшло адлюстраванне і было аформлена ў праекце заканадаўчае рашэнне аб інтэграваным навучанні. Інтэграванае навучанне — гэта рэальны крок рэфармавання школы, рэалізацыя асобасна арыентаванага падыходу не на словах, а на справе. Давайце прама глядзець праўдзе ў вочы. Духоўнае і інтэлектуальнае збядненне нашых дзяцей адбываецца ўвачавіды. Інтэграванае ж навучанне дало магчымасць школе, настаўніку будаваць навучальна-выхаваўчы працэс з улікам псіхафізічных асаблівасцяў дзяцей, дало магчымасць дзецям з нізкім узроўнем інтэлектуальнага развіцця, пры адсутнасці жадання вучыцца мець самае неабходнае права ў жыцці — права быць пачутым і зразуметым. Інтэграванае навучанне — гэта рэальнае зніжэнне дзіцячай злачыннасці. І знайшліся настаўнікі, якія, маючы багатую душу, дастойна, на прафесійным узроўні змаглі арганізаваць навучальна-выхаваўчы працэс у інтэграваных класах. Хацелася б, каб на з'ездзе былі знойдзены канкрэтныя накірункі вырашэння пытанняў сучаснай арганізацыі інтэграванага навучання, з далейшым заканадаўчым замацаваннем як па колькасным складзе дзяцей у класах першай і другой мадэлі з улікам псіхафізічнага развіцця дзяцей, так і па колькасці гадзін, якія выдзяляюцца на адно дзіця, каб не было разыходжання з вуснымі заявамі і пісьмовымі дакументамі. Настаўнік, які працуе ў класе інтэграванага навучання, незалежна ад таго, што ён настаўнік-дэфектолаг, павінен мець стаўку 18 гадзін, як усе настаўнікі, але ніяк не 20.

Чацвёртае. Настаўнік — залежыць ад фінансавага стану краіны. Тое, што зарплата не адпавядае нармальнаму ладу жыцця, гэта ўсім вядома. І бяда ў тым, што мы самі, настаўнікі, прымірыліся ўжо з гэтым, цягнем па дзве і больш ставак — выжываць жа трэба неяк, ды яшчэ пры гэтым і творчасць праяўляць. Ад бядоты нашай нельга не здзіўляцца таму, што за аднымі і тымі ж партамі ў школе сядзяць дзеці падрыхтоўчых і другіх класаў, першых і трэціх, то памер парт ніяк не будзе адпавядаць нормам. Чаго толькі бедныя настаўнікі не робяць: і нарошчваюць парты, і дошкі-брускі падкладваюць, і, зразумела, рэальна сітуацыю змяніць не могуць. А пасля наведвання прадстаўнікоў санітарных службаў, купляюць за апошнія грошы кілаграмамі лекі, што паніжаюць ціск. Гэта бязлітасна ў дачыненні да настаўніка. І калі мы не можам праводзіць заняткі ў адну змену з пачаткоўцамі, давайце паспрабуем знайсці парты для двухзменных школ. Складныя, напрыклад, якія ніжэй ці вышэй магло б зрабіць само дзіця з дапамогай спецыяльных канструкцый.

Свет нярэдка быў жорсткім. Але заўсёды былі людзі, якія не плацілі злом за зло, стараліся быць добрымі, стараліся любіць людзей і любілі свой свет, свой час. І ў нас свой час. Нам, настаўнікам, трэба не толькі самім быць людзьмі, але дапамагчы і нашым вучням стаць такімі ж. Трэба абараніць іх ад зла і насілля. Мне здаецца, на з'ездзе неабходна прынцыпова паставіць пытанне аб зняцці з экранаў тэлебачання перадач, што прапагандуюць насілле і жорсткасць ва ўсіх яго формах.

Мы не можам перарабіць свой час і не можам выскачыць з яго, як з цягніка. Але мы павінны, несучы адказнасць за лёсы дзяцей, якіх даручылі нам вучыць і выхоўваць, процістаяць жорсткаму свету дабром, сваімі добрымі намерамі. Знайсці месца ў школе любому дзіцяці. І мне хочацца пажадаць, каб настаўніцкі з'езд стаў урокам мудрасці для нашай беларускай адукацыі.

Марыя САШЧАНКАВА,
намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце ў пачатковых класах сярэдняй школы №1 імя В.Купрэвіча Смалявічаў.

Скажам дзецям "так"

У мінскім Палацы дзяцей і моладзі прайшла Нацыянальная дзіцячая асамблея Рэспублікі Беларусь і ў яе межах — другі Нацыянальны дзіцячы форум пад назвай "Палепшым свет для дзяцей разам з дзецьмі", прысвечаныя Дню абароны дзяцей. Арганізатары гэтых мерапрыемстваў — Нацыянальны цэнтр дзяцей і моладзі, Дзіцячы фонд ААН (ЮНІСЕФ), Міністэрства адукацыі.

Форум — гэта своеасаблівы ключ да змянення свету для дзяцей і дарослых, глабальны рух у інтарэсах дзяцей усёй планеты. У Нацыянальным дзіцячым форуме бралі ўдзел 7 рэспубліканскіх і маладзёжных арганізацый з 54 раённых, гарадскіх і школьных аб'яднанняў. Гэта Беларускі патрыятычны саюз моладзі, грамадскія аб'яднанні "Беларускі саюз моладзі" і "Беларуская рэспубліканская піянерская арганізацыя", рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне "Беларуская асацыяцыя клубаў ЮНЭСКА", дзіцячыя грамадскія арганізацыі "Беларуская рэспубліканская скаўцкая асацыяцыя", "Асацыяцыя беларускіх гайдаў", а таксама грамадскае аб'яднанне "Беларуская ліга інтэлектуальных каманд".

Пры ўваходзе ў Палац красаваўся плакат з подпісам на трох мовах "Скажам дзецям "так"". Гэтыя словы з'яўляюцца галоўным дэвізам дзіцячага фонду ААН. Сваю галоўную мэту працы з дзецьмі юнісефаўцы бачаць у вырашэнні наступных задач: не пакідаць без увагі ніводнае дзіця; думаць перш за ўсё пра дабрабыт дзяцей; змагацца супраць СНІДу; спыніць прычыненне шкоды дзецям і іх эксплуатацыю; прыслухоўвацца да меркаванняў дзіцяці; даць адукацыю кожнаму дзіцяці; абараніць дзяцей ад вайны; захаваць Зямлю для дзяцей; змагацца з беднасцю; выдаткоўваць сродкі на развіццё дзіцяці.

Шмат цікавага пабачылі і пачулі ўдзельнікі форуму. На ім вырашаліся розныя пытанні ў падтрымку дзяцей, вяліся дыскусіі аб выкананні правоў у свеце дзіцяці. Карыснай была інфармацыя, якую падлеткі атрымалі, пабываўшы на секцыях: працаўладкаванне (другасная занятасць, магчымасць зарабляць грошы), сацыяльная праца (правапарушэнні, арганізацыя працы па месцы жыхарства), адукацыя (школьная, дадатковая, правы дзіцяці, лідэрства, самакіраванне), здароўе (праблемы наркаманіі, алкагалізму, СНІДу, дзяцей-інвалідаў). На шматлікія пытанні старшакласнікаў, часам вострыя, якія патрабуюць неадкладнага вырашэння, адказвалі прадстаўнікі Міністэрства адукацыі, у прыватнасці начальнік Галоўнага ўпраўлення сацыяльнай і выхаваўчай работы Г.А.Бутрым.

Усе ўдзельнікі форуму і Нацыянальнай асамблеі маглі наведаць выставу дзіцячых малюнкаў "Наш удзел у глабальным руху ў інтарэсах дзяцей", якая працавала ў Палацы. Настрой узняло і бліскучае выступленне ўзорна-эксперыментальнага тэатра "Сінтэз" з Гомеля (кіраўнік В.Курдзюмаў). Гасцям не было калі сумаваць: забаўляльныя гульні, інтэлектуальныя размінкі, дыскатэкі — усё рабілася дзеля іх.

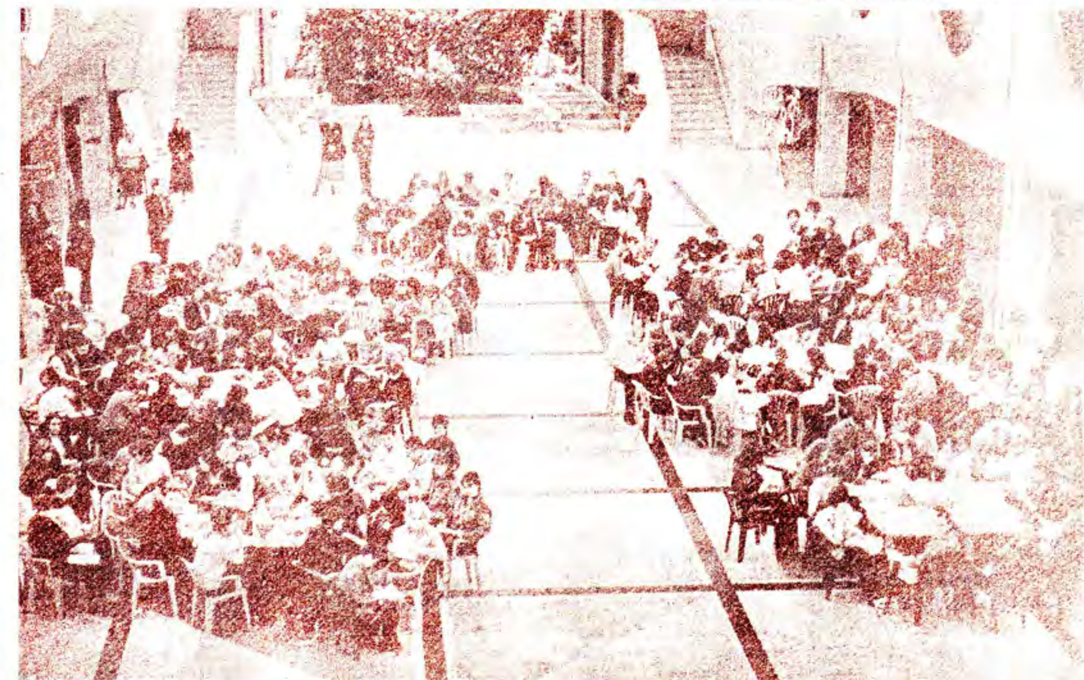
Такім чынам у Палацы дзяцей і моладзі на працягу трох дзён (з 31 мая па 2 чэрвеня) быў збудаваны своеасаблівы кавалачак свету дзяцінства — свету радасці і весялосці, усмешак і гумару, дабрачыннасці і сацыяльнай падтрымкі, агульнага паразумення.

Алеся ГАЛУЗА.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі форуму; малюнак з выставы дзіцячай творчасці; у абмеркаванні праблем дзяцінства ўдзельнічаюць і дарослыя, і пасланцы форуму.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Навіны з Гомеля

Прызнанне гораду ў любві

У маі ў рамках абласной комплекснай праграмы "Я — гамяльчанін" прайшоў трэці гарадскі конкурс класных кіраўнікоў "Мой горад — прызнанне ў любві". На гэты раз арганізатарамі яго выступілі гарадскі камітэт грамадскага аб'яднання БСМ, гарадское ўпраўленне адукацыі і абласны краязнаўчы музей. Са студзеня ў горадзе праводзіліся ўнутрышкольныя, а затым раённыя конкурсы. Па іх выніках у фінал выйшлі дзесяць чалавек: па два прадстаўнікі ад раёнаў і па адным ад школы-інтэрната № 4 Гомеля і Гомельскага гарадскога ліцэя. Журы наведвала класныя гадзіны, пазакласныя і іншыя мерапрыемствы, што праводзіліся канкурсантамі. Фінал конкурсу праходзіў у Гомельскім гарадскім цэнтры культуры. Для ўдзельніц (а сярод іх не было ніводнага мужчыны-настаўніка) і іх груп падтрымкі — вучняў — прадэманстравалі сваё майстэрства лепшыя дзіцячыя танцавальныя і музычныя калектывы вобласці.

Пераможцаў і пераможаных не было. Кожная ўдзельніца стала самай лепшай у сваёй намінацыі — "Горад шчырасці", "Горад творчасці", "Горад таленту" і г.д.

Кола творчасці

У дзень нараджэння піянерскай арганізацыі стартаваў першы адкрыты гомельскі гарадскі фестываль маладзёжнай творчасці "Кола агляду", які праводзяць Гарадскі камітэт грамадскага аб'яднання БСМ, гарадская піянерская арганізацыя пры падтрымцы аддзела па справах моладзі, гарвыканкама, гараа і гарадскога парка культуры і адпачынку імя Луначарскага. Фестываль будзе працягвацца да 24 чэрвеня, да Дня моладзі. На працягу гэтага часу кожную нядзелю з 14 да 18 гадзін у парку культуры і адпачынку імя Луначарскага ўсе жадаючыя могуць паўдзельнічаць у конкурсе — для гэтага трэба толькі верыць у свой талент. Конкурс праводзіцца ў трох узроставых групах — 12 — 15 гадоў, 16 — 20 гадоў і 21 — 30 гадоў. І прафесіяналы, і непрафесіянальныя выканаўцы, людзі, якія адпачываюць у парку, сустракаюцца на адной сцэне і паказваюць сваё майстэрства. Усе ўдзельнікі фестывалю атрымаюць дыпломы ўдзельнікаў. Лепшыя выканаўцы ў Дзень моладзі будуць выступаць на пляцоўцы горада.

Юля БАЛЬШАКОВА.

Канферэнцыі

Дыялог вучоных і практыкаў

На III Міжнароднай канферэнцыі, якая адбылася ў Гродне, абмеркавана пытанне "Тэхналогіі бесперапыннай адукацыі і творчага самаразвіцця асобы". Праграма канферэнцыі была насычанай і ўключала даклады вучоных не толькі Рэспублікі Беларусь, але і Расіі, Польшчы, Казахстана. У актавай зале галоўнага корпуса універсітэта ішла зацікаўленая размова аб праблемах і перспектывах адукацыі.

Зборнік матэрыялаў канферэнцыі па арганізацыі выхаваўчай работы са студэнцкай моладдзю і яго пасляінстытуцкай адукацыі акажа неацэнную дапамогу навуковым супрацоўнікам, выкладчыкам сярэдніх і вышэйшых навучальных устаноў, аспірантам і магістрантам, усім тым, каго цікавяць новыя тэхналогіі фарміравання педагагічнага майстэрства і творчасці.

У майстар-класе сярэдняй школы № 24 Гродна па тэме "Ступені інтэлектуальнага і духоўнага развіцця школьнікаў" удзельнікі канферэнцыі праслухалі даклад дырэктара школы Ніны Уладзіміраўны Фурс па праблеме кіравання інавацыйным працэсам, а таксама пабывалі на ўроках, дзе настаўнікі фарміруюць інтэлектуальную самастойнасць і духоўнасць вучняў. У 3 "А" класе ўрок мастацкай творчасці правяла выкладчыца кафедры педагогікі і методыкі пачатковага навучання Гродзенскага універсітэта З.М.Шынтар. Урок матэматыкі ў 7 "Е" класе дала настаўніца сярэдняй школы № 24 Гродна Т.В.Аляксеева. Дзейнасць настаўніка і вучняў на ўсіх этапах навучальнага працэсу, прагназуемы вынік, кантроль і ацэнка ведаў вучняў, іх інтэлектуальных уменняў, прымяненне ведаў на практыцы — вось сёння важнейшыя праблемы для настаўнікаў. Невыпадкова тэма "Праблемы і перспектывы інтэлектуальнага і духоўнага развіцця асобы школьніка" стала актуальнай для круглага стала нашай секцыі.

Вынікі канферэнцыі былі падведзены на пленарным пасяджэнні. У рабоце форуму прынялі ўдзел і прадстаўнікі Мазырскага педагагічнага інстытута, Гомельскага універсітэта, цэнтра ўзаемінаў "Дыялог" з Мінска і інш.

Анатоль САДОХА,
удзельнік канферэнцыі.

Выхаваць патрыёта і абаронцу Айчыны

На сходзе кіраўнікоў выхаваўчых органаў Узброеных Сіл выступіў міністр абароны Рэспублікі Беларусь генерал-лейтэнант Леанід Мальцаў.

Ён падрабязна растлумачыў рэальную неабходнасць і сутнасць зацверджанай Саветам бяспекі новай рэдакцыі канцэпцыі нацыянальнай бяспекі, адобранага абноўленага тэксту ваеннай дактрыны і прынятых асноўных параметраў развіцця Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь.

Кіраўнік ваеннага ведамства акцэнтаваў увагу на тым, што завяршэнне рэфармавання Узброеных Сіл не мае на ўвазе механічнага скарачэння, а мяркуе іх прывядзенне ў адпаведнасці з ваенна-стратэгічнымі рэаліямі і сацыяльна-эканамічнымі магчымасцямі дзяржавы. Сур'ёзныя якасныя змяненні закрануць усе бакі жыцця і дзейнасці армейскага арганізма.

Але менавіта ў гэтых умовах як ніколі неабходна адэкватная ацэнка падзей, што адбываюцца, дакладны аналіз сацыяльна-палітычных працэсаў у дзяржаве і арміі, а галоўнае — фарміраванне правільнага разумення мэтаў і задач, якія стаяць перад ваеннай арганізацыяй дзяржавы, месца і ролі кожнага вайскоўца ў забеспячэнні надзейнай абараназдольнасці краіны.

Жыццё настойліва патрабуе ўкаранення новых падыходаў да пытанняў выхаваўчай работы і маральна-псіхалагічнага забеспячэння падрыхтоўкі войскаў. Правядзенне складаных мерапрыемстваў па рэфармаванні арміі немагчыма без шырокай інфармацыйнай і тлумачальнай работы ў войсках і сярод насельніцтва, зацікаўленай грамадскай думкі, накіраванай на разуменне ператварэнняў, што адбываюцца.

Леанід ПРЫШЧЭПА,
прэс-служба Міністэрства абароны.

Хаця пісьмо не апублікавана

У рэдакцыю звярнулася настаўніца Г.Г.Котава з пасёлка Майскае Жлобінскага раёна. Яе пытанне датычылася матэрыяльнага стымулявання працы і надбавак за катэгорыю.

Рэдакцыі адказаў начальнік Гомельскага абласнога ўпраўлення адукацыі А.В.Лук'яновіч:

— Матэрыяльная дапамога работнікам адукацыі выплачваецца па заяве ў адпаведнасці з палажэннем, распрацаваным у кожнай навучальнай установе і зацверджаным дырэктарам школы па ўзгадненні з прафсаюзным камітэтам.

Надбаўкі асноўным катэгорыям спецыялістаў, якія маюць кваліфікацыйныя катэгорыі (вышэйшую, першую і другую), былі адменены з 1 сакавіка 2001 г. Але з 1 мая 2001 г. пастановай Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 11 мая 2001 г. № 55 гэтыя надбаўкі адноўлены.

Акрамя таго, з 1 сакавіка 2001 года кіраўнікі ўстаноў маюць права ўстанаўліваць вядучым спецыялістам і спецыялістам, якія маюць вышэйшую кваліфікацыйную катэгорыю, на перыяд да чарговага павышэння тарыфнай стаўкі першага разраду, даплату ў памеры да 10 працэнтаў службовага акладу (стаўкі).

Свята маладой эліты

Чацвёрты год Гомельскі абласны выканаўчы камітэт праводзіць ушанаванне пераможцаў рэспубліканскіх прадметных алімпіяд і педагогаў, якія рыхтавалі іх. Можна сказаць, што гэта стала ўжо традыцыяй. Сустрэча кіраўніцтва аблвыканкама з дыпламантамі і настаўнікамі адбылася 21 мая гэтага года за круглым сталом ва ўтульнай малой зале грамадска-культурнага цэнтра.

Старшыня абласнога выканаўчага камітэта А.С.Якабсан, які павіншаваў усіх удзельнікаў сустрэчы з перамогай, выказаў словы падзякі прызёрам за праяўленыя накіраванасць і настойлівасць у авалоданні ведамі, за волю і цвёрдасць характару ў дасягненні пастаўленых мэт. Ён даў таксама высокую ацэнку майстэрству настаўнікаў, якія дабіліся добрых вынікаў у рабоце з дзецьмі.

Многія ўдзельнікі асабліва адзначылі дасягненні каманд вобласці па геаграфіі і інфарматыцы, якія на працягу апошніх пяці гадоў займаюць лідзіруючыя пазіцыі на алімпіядных спаборніцтвах рэспубліканскага і міжнароднага ўзроўняў.

Сустрэча прайшла ва ўрачыстай атмасферы. Гэтаму спрыяла і выступленне камернага аркестра каледжа мастацтваў імя М.Ф.Сакалоўскага.

Усім удзельнікам свята былі ўручаны падарункі: кветкі і кнігі. Вучні і педагогі на памяць аб сустрэчы сфатаграфаваліся.

Ніна БУБНОВА,
інспектар упраўлення адукацыі Гомельскага аблвыканкама.

Творчая лабараторыя

Іх вабіць усё прагрэсіўнае

Рэформа сістэмы адукацыі немагчыма без новых тэхналогій навучання і выхавання дзіцяці. Вырашэннем гэтай адказнай справы калектыў Аршанскага дзяржаўнага педагагічнага каледжа займаецца не толькі на ўроках, але і ў пазакласнай рабоце.

Так, на базе кабінета матэматыкі каледжа працуе творчая лабараторыя "Новыя педагагічныя тэхналогіі". Яе ўдзельнікі — кемлівыя навучэнцы, якія не абмяжоўваюцца традыцыйнымі метадамі навучання. Іх цягне да ўсяго новага, прагрэсіўнага.

Яны знаёмяцца з новымі педагагічнымі тэхналогіямі ў працэсе супрацоўніцтва з творчымі настаўнікамі, якія працуюць у эксперыментальных класах. На працягу двух гадоў удзельнікі творчай лабараторыі вывучалі тэхналогію "Крок за крокам", па якой працуе настаўніца сярэдняй школы № 21 З.М.Валатковіч. Зінаіда Мікалаеўна праводзіла кансультацыі, урокі, а таксама дала магчымасць навучэнцам удзельнічаць у даследчай рабоце.

Азнаёміцца з новымі тэхналогіямі дапамагае лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь М.Л.Федзяцова. Так, Марыя Леанідаўна правяла педагагічную майстэрню "Магутная ідэя лічбаў", на якой прысутнічалі выкладчыкі педагагічных каледжаў Беларусі. На вачах прысутных сухія лічбы раскрылі ўсю вялікасць Сусвету. І як вынік усяго ўбачанага — нараджаліся вершы, малюнкі.

У майстэрні галоўнае — не паведамленне і засваенне інфармацыі, а передача спосабаў здабывання ведаў. Спецыяльна арганізаваная развіццёвая прастора дае магчымасць навучэнцам у калектыўным пошуку прыходзіць да адкрыцця.

Майстэрня як лакальная тэхналогія ахоплівае частку зместу навучальнай дзейнасці. Яна складаецца з шэрагу заданняў, якія накіроўваюць працу ў адпаведнае рэчышча. Навучэнцы самастойна ажыццяўляюць выбар шляху даследавання, сродкаў для дасягнення мэты, тэмпу работы.

Праца ў малых групах садзейнічае развіццю мыслення. Пачынаецца яна з актуалізацыі ведаў кожнага па пэўным пытанні, якія папаўняюцца ведамі таварышаў. Вельмі важна, каб думка кожнага члена групы ўлічвалася пры абмеркаванні праблемы.

Усе віды дзейнасці накіраваны на стварэнне атмасферы творчасці. У нестандартнай форме калектыў лабараторыі правёў пазакласныя мерапрыемствы "Матэматыка вакол нас", "Падарожжа ў краіну матэматыкі". У творчай атмасферы глыбокі матэматычны змест даволі лёгка ўспрымаўся прысутнымі.

Як вынік дзейнасці лабараторыі праводзіцца справаздача "Новыя педагагічныя тэхналогіі ў пачатковай школе", падчас якой абмяркоўваецца пошукавая работа: выкарыстоўваюцца наглядныя дапаможнікі, зробленыя навучэнцамі, фрагменты запісу ўрокаў. Навучэнцы абавязкова выпускаюць тэматычную насценгазету, якая дае магчымасць раскрыцца іх здольнасцяй.

Праца па вывучэнні новых тэхналогій прыносіць карысць і задавальненне ўсім, хто працуе ў лабараторыі. А галоўнае, што яна выхоўвае творчага настаўніка для рэфармуемай школы.

**Браніслава ЛЯЎКОВА,
выкладчык вышэйшай катэгорыі Аршанскага дзяржаўнага педагагічнага каледжа.**

Фестывалі

"Запалі сваю зорку"

З 29 мая па 1 чэрвеня ў пансіянаце "Рудня", што непадалёк ад Мінска, у рамках акцыі, прысвечанай Дню абароны дзяцей, адбыўся міжнародны фестываль дзіцячай творчасці "Запалі сваю зорку". Арганізатарам яго з'яўляецца грамадскае аб'яднанне "Беларуская асацыяцыя дапамогі дзецям-інвалідам і маладым інвалідам" пры садзейнічанні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і падтрымцы Фонду прэзідэнцкіх праграм і Міністэрства культуры.

У нашай краіне налічваецца больш за 29 тысяч дзяцей-інвалідаў. Дзяржава стараецца забяспечыць іх у першую чаргу самым неабходным, але ў кожнага чалавека ёсць не толькі матэрыяльныя патрэбы, а і духоўныя. Дзеці-інваліды не павінны быць ізаляваны ад свету мастацтва з-за сваіх абмежаваных магчымасцей. Прычым памылкова лічыць, што ў гэтай сферы яны могуць быць толькі тымі, хто "бярэ". Фізічныя абмежаванні, бывае, абумоўліваюць развіццё вялікіх творчых магчымасцей. Выяўляючы свае адчуванні, патрэбы, жаданні і фантазіі, такія дзеці часта адкрываюць нам новы спосаб бачання іх, акцэнтуюць увагу на такіх аспектах свету, якія без іх дапамогі, магчыма, засталіся б для нас закрытымі.

Беларуская асацыяцыя дапамогі дзецям-інвалідам і маладым інвалідам пастаянна праводзіць для дзяцей і падлеткаў з абмежаванымі магчымасцямі святы, канцэрты, выставы, даючы ім магчымасць выступіць у тэатральных пастаноўках, паказаць свае здольнасці ў выяўленчым і дэкаратыўна-прыкладным мастацтве, музыцы, танцах. Галоўнай жа мэтай гэтай асацыяцыі, якая аб'ядноўвае больш за 4150 сем'яў, што выхоўваюць дзяцей з разумовымі, фізічнымі абмежаваннямі і рознымі відамі саматычных захворванняў, з'яўляецца стварэнне ўмоў для годнага і паўнацэннага жыцця такіх дзяцей і падтрымка іх бацькоў. Дзякуючы такім фестывалям дзеці і дарослыя могуць зрабіць яшчэ адзін крок насустрач адзін аднаму — на гэты ж самы крок аддаліўшыся ад адзіноты і непаразумення.

Святлана СУБОЦІНА.

Маральныя прыярытэты

Канфлікт паміж жаданым і магчымым

Сучасны ход развіцця грамадства дыктуе неабходнасць стварэння новай выхаваўчай сістэмы. І працэс самавыхавання асобы як складаемую частку гэтай сістэмы неабходна разглядаць праз прызму сучасных змяненняў у галіне выхавальнай дзейнасці. А яны, у сваю чаргу, цесна звязаны са змяненнямі ў грамадска-сацыяльнай структуры нашага грамадства.

Паняцце самавыхавання вельмі цесна звязана з паняццем культуры чалавека, гэта значыць яго асобаснай сістэмы самаразвіцця і самаабмежавання. Большасць маладых людзей [illegible] каштоўнасцей, матэрыяльнае ставіць сёння вышэй за духоўнае. На мой погляд, [illegible] увагу падлеткаў на сапраўдныя каштоўнасці чалавека: з набыццём мінімуму неабходных матэрыяльных даброт чалавек імкнецца атрымаць духоўныя дабры (больш высокае інтэлектуальнае асяроддзе, каштоўнасці мастацтва, камфортнасць асобасных узаемін з людзьмі і г.д.). Але аказваецца, што для [illegible] каштоўнасцей больш высокага ўзроўню недастаткова вырашэння толькі матэрыяльных праблем, і гэта якраз не самае галоўнае. Як гаварылі старажытныя філосафы: багаты не той, у каго многа, а той, у каго дастаткова. Такім чынам, неабходна навучыць падлетка правільна выбіраць прыярытэты жыццёвых каштоўнасцей.

Абумоўленае "Усеагульнай дэкларацыяй правоў чалавека", "Канвенцыяй аб правах дзіцяці" і Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь [illegible] не дае магчымасці выкарыстоўваць у прававым выхаванні падлетка так званыя сілавыя метады. Сучасная псіхалогія практычна адмаўляе навязванне дзіцяці чужых думак, яно павінна само выбіраць для сябе найбольш прымальны варыянт вырашэння праблемы. Акцэнт робіцца на развіццё мыслення падлетка і ўлік яго псіхалагічных асаблівасцей. [illegible] Калі заходзіць [illegible] правядзення работы па выхаванні ў моладзі [illegible], то становіцца зразумела, што прымусовае навязванне думкі (як у біблейскай гісторыі з сарваным Евай яблыкам) можа прывесці толькі да [illegible] выніку. Таму [illegible], і неабходна выкарыстоўваць іншыя, больш дэмакратычныя, але і больш эфектыўныя метады і формы педагагічнага ўздзеяння на дзіця.

Ставячы на першае месца задавальненне патрэбнасцей [illegible] чаргу ўлічваць яго сацыяльна-псіхалагічныя асаблівасці. [illegible]

Сёння перад педагогамі часта паўстае пытанне, як зацікавіць маладое пакаленне веданнем сваіх правоў і свабод. Для гэтага неабходна выхоўваць у іх самапавагу да сваёй асобы, выхоўваць актыўную грамадзянскую пазіцыю.

[illegible]

У недалёкім мінулым адбылася так званая "інфармацыйная рэвалюцыя", звязаная з ліквідацыяй "жалезнай заслоны" і іншых атрыбутаў "халоднай вайны". [illegible]

[illegible]

Разгледжаныя накірункі, іх усведамленне і практычнае ўжыванне, на наш погляд, дапамогуць у стварэнні і эфектыўным выкарыстанні [illegible] сістэмы [illegible] выхавання, якая павінна спрыяць пераходу ад выхавання вучняў да самавыхавання асобы.

**Сяргей КАЛЬЦОЎ,
намеснік дырэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце Мсціслаўскага Вышэйшага прафесійнага вучылішча будаўнічага профілю.**

Дзіцячы рух

Мы і наша заўтра

Прыказку "Вялікаму караблю — вялікае плаванне" можна суаднесці з жыццём вялікага горада, дзе звыкла гучаць словы "форум", "асамблея", "саміт". Але часам гэты "вялікі карабель" заплывае і ў малыя рэкі — правінцыйныя гарадкі.

Такім "вялікім караблём" для Рагачоўшчыны стаў **Першы рэгіянальны форум дзіцячых і юнацкіх грамадскіх арганізацый і аб'яднанняў "Мы і наша заўтра"**. Гэтаму папярэднічала шматгадовая карпатлівая работа: пошук, апрабацыя, аналіз дзейнасці дзіцячых грамадскіх фарміраванняў. Сёння мы традыцыйна выкарыстоўваем як злёты, сходы, сустрэчы, акцыі, гульні, так і новыя формы сумеснай дзейнасці: конкурс дзіцячага актыву "Лідэр года", навучанне актыву ў палатачным летніку "Крынічка" з выкарыстаннем трэнінгаў, сюжэтна-ролевых гульняў, творчых лабараторый. І яшчэ — форум, той самы "вялікі карабель" для нашага горада.

18 мая ў Цэнтры пазашкольнай работы Рагачова прагучала: "Раённы Форум дзіцячых і юнацкіх арганізацый, аб'яднанняў аб'яўляецца адкрытым". 83 дэлегаты прадстаўлялі БРПА, БПСМ, скаўтаў, БСМ, ЮНЕСКА, школьныя грамадскія дзіцячыя арганізацыі. Удзельнікаў форуму віталі члены аб'яднання малодшых школьнікаў "Сонечная краіна" (школа-сад № 8). З урачыстымі словамі да дэлегатаў звярнуліся намеснік старшыні райвыканкама Р.Ястрэмская і намеснік дырэктара Цэнтра пазашкольнай работы Б.Кірэйшына. Старшыня Гомельскага абласнога аддзялення Фонду міру Т.Глушакоў падзякаваў арганізатарам за запрашэнне прыняць удзел у рабоце форуму і расказаў пра сваю работу, пра супрацоўніцтва з дзіцячымі аб'яднаннямі, а таксама заклікаў усіх удзельнікаў жыць без канфліктаў, сябраваць, працягваць міратворчую дзейнасць.

На гарадской плошчы форум віталі паказальнымі выступленнямі юныя картынгісты Цэнтра тэхнічнай творчасці. Дзелавой і адказнай часткай мерапрыемства стала работа над праграмай **"Я — рагачовец"**. Арганізатары — аддзел па рабоце з дзіцячымі і юнацкімі арганізацыямі, аб'яднаннямі Цэнтра пазашкольнай работы — вызначылі асноўныя напрамкі праграмы з улікам рэгіянальных асаблівасцяў:

"Азбука рынку": падрыхтоўка дзяцей да вытворчых і эканамічных узаемінаў новага тыпу; фарміраванне ў іх сучаснага эканамічнага мыслення і навыкаў прадпрымальніцкай дзейнасці; сумесная дзейнасць з дзяржаўнымі грамадскімі структурамі ў галіне бізнесу, вытворчасці;

"Экалогія": фарміраванне паводзін і дзейнасці дзяцей і падлеткаў, з мэтай паляпшэння стану рэгіянальнага прыроднага наваколля; фарміраванне пачуцця ўспрымання прыроды як фактара фізічнага і псіхалагічнага;

"Здаровы лад жыцця": садзейнічанне засваенню дзецьмі такіх паняццяў як "жыццё", "здароўе", успрыманню іх як агульначалавечых каштоўнасцяў; фарміраванне патрэбнасці ў здаровым ладзе жыцця, умення процістаяць шкодным звычкам;

"Я — грамадзянін": фарміраванне пачуцця адказнасці за свой дом, парадак у ім; развіццё нацыянальнага гонару на аснове каштоўнасцяў нацыянальнай культуры, гісторыі; садзейнічанне засваенню дзецьмі ведаў аб сваіх правах і абавязках і выхаванне патрэбы рэалізоўваць іх у паўсядзённым жыцці; стымуляванне эканамічнай, сацыяльнай актыўнасці;

"Міласэрнасць" — стварэнне ўмоў для самарэалізацыі дзяцей — членаў аб'яднанняў праз адраджэнне традыцый дабрачыннасці і міласэрнасці;

"Наш голас": прадастаўленне магчымасці дзецям свабодна выказваць сваю думку, атрымліваць і перадаваць інфармацыю праз уласныя выданні; садзейнічанне ў абмене інфармацыяй; прыцягненне да супрацоўніцтва з дзецьмі журналістаў-прафесіяналаў, грамадскіх дзеячаў.

* * *

Мэтай праграмы "Я — рагачовец" з'яўляецца каардынацыя і актывізацыя сацыяльна значнай дзейнасці дзіцячых і юнацкіх грамадскіх аб'яднанняў пры ўзаемадзеянні з рэгіянальнымі грамадскімі і дзяржаўнымі структурамі. І таму на дзіцячы форум былі запрошаны прадстаўнікі службы занятасці, вучэбна-вытворчага камбіната, падатковай інспекцыі, інспекцыі па экалогіі, санэпідэмстанцыі, ваенкамата, суда, камісіі па справах непаўналетніх, сацыяльнай службы, тэрытарыяльнага медыцынскага аб'яднання СМІ, савета ветэранаў, савета воінаў-афганцаў і інш. Прытрымліваючыся пералічаных праграм, удзельнікі форуму разам выпрацоўвалі змест праграмы "Я — рагачовец".

Толькі вечарам дзеці змаглі адпачыць: патанцаваць, пагуляць, паглядзець выступленне пераможцаў раённага фестывалю сучаснай маладзёжнай хіп-хоп-культуры. Наступны дзень пачаўся з прэзентацыі выпрацаваных праектаў. Кансультанты С.Навічкова, М.Назарчык, Т.Чумакова, Л.Ражкова, Л.Дубавец, І.Лаўрэнаў разам са сваімі дзецьмі не проста агучылі перад усімі ўдзельнікамі форуму свае напрацоўкі, і творча падышлі да іх паказу.

Дэлегаты форуму ўсе прагаласавалі за стварэнне раённай асацыяцыі дзіцячых і юнацкіх арганізацый, аб'яднанняў. Так у Рагачове паявілася грамадскае аб'яднанне, у якое ўвайшлі ўсе дзіцячыя і юнацкія фарміраванні горада і раёна.

Гэты форум стаў крокам насустрач дзяцей і дарослых ва ўзаемаразуменні, супрацоўніцтве і вырашэнні агульных задач і праблем.

Сем футаў пад кілем табе, форум дзіцячых і юнацкіх арганізацый, аб'яднанняў Рагачова!

**Валерый ЛЮБАГОШЧАЎ,
Вера НАВУМАВА,
супрацоўнікі аддзела па рабоце з дзіцячымі і юнацкімі арганізацыямі, аб'яднаннямі Цэнтра пазашкольнай работы Рагачова.**

Перыёдыка

Дарога ў нас адна

Былі калісьці ў школе ўрокі палітінфармацыі. Добра памятаю, як кожны панядзелак мы, вучні, прыходзілі ў клас з газетамі, расказвалі апошнія навіны, абмяркоўвалі артыкулы. Сёння, узгадваючы гэтыя выступленні, можна і ўсміхнуцца: дванаццацігадовыя разважаюць пра міжнародныя падзеі! Так, крыху наіўна, па-дзіцячаму, "пераказвалі" мы заметкі і спрабавалі рабіць высновы. Аднак той факт, што многія з нас былі тады больш інфармаваныя, чым нашы бацькі, — відавочны. Дзякуючы гэтым урокам і, безумоўна, настаўніцы Галіне Эдуардаўне Малашчанка, якая іх праводзіла, я навучылася чытаць перыёдыку. А потым захацела стаць журналістам.

Раней сям'я выпісвала некалькі выданняў адразу, цяпер з нашымі пустымі кашалькамі такое выключана. Добра, калі прыходзіць у дом адна газета... А пра дзіцячыя выданні і наогул забываемся. Мяркуем: нічога сын (дачка) не страціць, калі тую газету не пачытае. Але, здаецца мне, што страціць. Прынамсі, у ёй хлопчык ці дзяўчынка знойдзе больш карыснага, чым ў "відзіках" і камп'ютэрных гульнях. Вось што, да прыкладу, прапануе сваім юным чытачам старэйшае выданне для дзяцей і падлеткаў "Раніца", былы "Піянер Беларусі". (Кошт падпіскі на месяц такі ж, як цана аднаго марожанага — усяго 200 рублёў.)

Са старонак "Раніцы" хлопчыкі і дзяўчынкі змогуць даведацца, як жывуць іх равеснікі ў розных кутках краіны, знойдуць адказы на свае пытанні, атрымаюць парады псіхолага, пазнаёмяцца і набудуць новых сяброў, падыскутуюць "за круглым сталом" на самыя актуальныя праблемы школьнікаў. Акрамя пазнавальнай інфармацыі "Раніца" дае магчымасць паказаць свае здольнасці пачынаючым мастакам (рубрыка "Ах, вернісаж!"), паэтам ("Маладзік"), кампазітарам ("Намалюем вершам крылы"). "Раніца" — гэта і першая прыступка да вялікай журналістыкі. Многія масцітыя майстры пяра выраслі з яе былых юнкораў. А вы, пэўна, уяўляеце, што для дзіцяці значыць некалькі радкоў, падпісаных ягоным прозвішчам! А інтэрв'ю ці перамога ў конкурсах і віктарынах!.. Іх "Раніца" праводзіць рэгулярна — самыя розныя — ад рэлігійных да музычна-забаўляльных і конкурсаў прыгажосці. Задача дарослых — праінфармаваць дзяцей, зацікавіць артыкуламі, прапанаваць паўдзельнічаць.

Неяк да мяне падышла адна васьмікласніца і нясмела запыталася: "Скажыце, а дзе вашу "Раніцу" можна ўзяць?" Аказваецца, 14-гадовая мінчанка не ведае, што такое падпіска, як яе афармляюць, бацькі зрэдку купляюць "Аргументы і факты" ці "Камсамолку", а пра дзіцячыя выданні наогул ніколі не расказвалі.

Не падумайце, што займаюся рэкламай. У журналістаў газет і часопісаў для дзяцей і падлеткаў агульная справа з настаўнікамі і бацькамі — выхаванне. Таму крыху дзіўна часам чуць, як метадыст аднаго сталічнага цэнтра пазашкольнай працы ў адказ на просьбу знайсці малюнкі для публікацыі нечакана паставіла ўмовы: "Калі пра нас напішаце, то, можа, і падпішамся". Шаноўная, зразумейце: не рэдакцыі вы ласку робіце, а для сваіх жа выхаванцаў-гуртакоўцаў стараецеся. І, магчыма, сваім такім стаўленнем ужо пазбавілі кагосьці радасці знаёмства і сяброўства з газетай. Сяброў, дарэчы, у нашых дзяцей, насуперак агульнапрынятаму меркаванню, не так ужо многа. А некаторым увогуле не хапае менавіта дарослага, вопытнага і дасведчанага сябра-дарадцы... Асабліва тым, хто жыве ў дзіцячым доме ці школе-інтэрнаце.

Дарагія бацькі і настаўнікі, давайце супрацоўнічаць! Газета "Раніца" можа стаць дапаможнікам на ўроках мовы і літаратуры. Публікацыі пра беларускіх пісьменнікаў і дзеячаў мастацтва, вядомыя літаратурныя творы ў пастаянных рубрыках "Ведай нашых!", "Залатая палітра" і "Запаветная паліца" могуць з поспехам скарыстоўвацца вучнямі пры падрыхтоўцы да заняткаў. А абмеркаванне самага цікавага артыкула на ўроку не зойме шмат часу, затое паспрыяе развіццю мовы вучняў, станаўленню іх грамадзянскай актыўнасці. І, канешне ж, пазакласныя мерапрыемствы, у тым ліку і непасрэдныя сустрэчы з карэспандэнтамі, толькі пойдуць на карысць хлопчыкам і дзяўчынкам.

І апошняе. Наша мэта — далучаць дзяцей да нацыянальных традыцый і "вырошчваюць" беларускасць у кожным маленькім чалавечку. А хіба вы, беларускія педагогі, не гэтага накірунку трымаецеся? Па адной дарозе ж з вамі ідзём. Толькі чамусьці іншы раз пра гэта самі не ведаем.

**Алена КЛЯШЧОНАК,
загадчык аддзела газеты "Раніца".**

Канферэнцыі

Яшчэ раз пра вечны рухавік

Рэформа школы патрабуе ўдасканалення навучальна-выхаваўчага працэсу і надання яму навуковай накіраванасці. Менавіта таму ўпершыню ў нашым Камянецкім раёне адбылася навукова-практычная канферэнцыя вучняў па прадметах прыродазнаўча-матэматычнага і гуманітарнага цыклаў. Яе дэвізам сталі словы Л.М.Талстога: "Навука — гэта тое, што рухае людзей наперад і дае ім магчымасць бясконцага развіцця".

Арганізатар і вядучая канферэнцыі, намеснік загадчыка аддзела адукацыі Людміла Раманюк пазнаёміла з мэтай канферэнцыі, аўтарамі і кіраўнікамі навуковых распрацовак і іх тэматыкай. Работа канферэнцыі праходзіла па чатырох секцыях — экалагічнай, гуманітарнай, гістарычнай і матэматычнай.

Думка пра тое, што гарманічнае развіццё чалавека магчыма толькі ў яднанні з навакольным светам, была асноўнай на секцыі экалогіі. Самыя юныя ўдзельнікі секцыі, вучні Дзмітравіцкай сярэдняй школы, расказалі пра свае даследаванні, прарэкламавалі вітамінныя прэпараты.

Экалагічныя праблемы ў тэарэтычным плане былі раскрыты вучнямі гімназіі Яўгенам Пуставым і Яўгенам Івіным. Аб рабоце экалагічнай арганізацыі "Зялёныя берэты", якая садзейнічае рэалізацыі праекта "Пелішчанскі грынпіс", паведаміла Вікторыя Жук.

Секцыя гуманітарных навук вызначалася разнастайнасцю тэматычных дакладаў. Асаблівую цікавасць выклікала інфармацыя гімназістаў Вольгі Грыцук, Аксаны Мурзы і Анастасіі Патоцкай, якія пазнаёмілі прысутных з анамастыкай як навукай і анамастыкай як сукупнасцю асабістых імён. Пра літаратуру як духоўнае багацце грамадства прысутныя пачулі ад Кацярыны Ярамчук, вучаніцы сярэдняй школы № 2. А Таццяна Тысянчук з гэтай жа школы змястоўна раскрыла вобраз жанчыны ў мастацве. З цікавасцю быў праслуханы даклад Людмілы Рабцэвіч з Амельянецкай сярэдняй школы пра настаўнікаў Францыска Скарыны.

На секцыі фізіка-матэматычных навук гаварылася пра вечны рухавік (Аляксей Білевіч, сярэдняя школа № 2), пра рашэнне задач (Вольга Коўган), пра рашэнне ўраўненняў і няроўнасцей (Іна Слабада, гімназія).

Насычанай па свайму зместу была інфармацыя, якую прадставілі ўдзельнікі секцыі гісторыі. Трэба адзначыць даклады вучняў Высокаўекайскай сярэдняй школы Іны Міхальчук і Анастасіі Глушковай. Яны пазнаёмілі прысутных з літаратурнымі і грамадскімі дзеячамі Камянецкага раёна і з яго архітэктурнымі помнікамі (дарэчы, пакуль рыхтаваўся матэрыял у газету, дзяўчынкі пабывалі на рэспубліканскай канферэнцыі, і адна з навуковых распрацовак была адзначана дыпломам).

Таццяна Калеснікава з Белавежскага, Вольга Пілюк з Вярховіч і Наталля Міснік з Расны расказалі пра гісторыю стварэння вёсак Воўчын, Вярховічы і Расна. А пра гісторыю касцёла святых Пятра і Паўла ў Камянцы прысутныя пачулі ад Наталлі Клюкі і Ірыны Надзіеўскай з гімназіі.

Уся інфармацыя, прадстаўленая на навукова-практычнай канферэнцыі, была змястоўнай, вызначалася глыбінёй, дакладнасцю фактаў і мела даследчую накіраванасць. Напрыканцы падведзены вынікі, уручаны ганаровыя граматы аддзела адукацыі. Выказвалася думка, што такі добры пачатак будзе мець працяг і стане традыцыяй у нашым раёне.

**Святлана ЯНЧУК,
спецыяліст Камянецкага аддзела адукацыі.**

Кім быць?

Выбірай на густ

Вось і скончыўся чарговы навучальны год. Адзінаццацікласнікаў чакаюць выпускныя экзамены, а потым адказны ў жыцці момант — выбар прафесіі. Цікава, кім хоча быць моладзь у XXI стагоддзі? Пры правядзенні бліц-апытання сярод выпускнікоў, якое ўключала пытанні: "Куды пойдзеш вучыцца? Чаму выбраў менавіта гэту прафесію? Хто або што паўплывала на твой выбар?", высветлілася, што новае пакаленне вельмі сур'ёзнае і адказнае.

Юрый Хамутоўскі, 11 "А" клас, сярэдняя школа № 74 Мінска:

— Я буду паступаць у Беларускі дзяржаўны эканамічны універсітэт у вышэйшую школу турызму. Прафесію я выбраў самастойна, бо мне вельмі падабаецца падарожнічаць. Беларускі дзяржаўны эканамічны універсітэт дае вельмі добрую адукацыю, адну з лепшых у рэспубліцы. Я атрымаю спецыяльнасць эканаміст-менеджэр. Кажуць, што ў будучым яна будзе адной з лепшых прафесій.

Алена Капко, 11 "А" клас, сярэдняя школа № 74 Мінска:

— Я хачу паступіць у Беларускі дзяржаўны універсітэт на раманагерманскае аддзяленне філалагічнага факультэта, таму што мне вельмі падабаецца французская мова (я вывучаю яе з першага класа). Хацела б таксама яшчэ павандраваць, бо гэта з'яўляецца прычынай майго выбару прафесіі.

Васіль Кузін, 11 "А" клас, сярэдняя школа № 74 Мінска:

— Мару паступіць у Беларускі дзяржаўны універсітэт на факультэт міжнародных адносін. Прафесія дыпламата вельмі прэстыжная і цікавая. Яна адкрывае вялікія магчымасці; а яшчэ каб унесці ўклад у развіццё нашай краіны.

Алена Шпакоўская, 11 "Б" клас, сярэдняя школа № 74 Мінска:

— Я вельмі хацела б вучыцца ў Францыі, у Сарбоне. Францыя — гэта тая краіна, якая забяспечвае нармальныя ўмовы для жыцця. Мне здаецца, што на Беларусі жыць пасля чарнобыльскай аварыі небяспечна для здароўя. Яшчэ дакладна не ведаю, але, напэўна, буду перакладчыкам.

Вольга Чайко, 11 "Б" клас, сярэдняя школа № 74 Мінска:

— Я збіраюся паступаць у Беларускі дзяржаўны эканамічны універсітэт у вышэйшую школу турызму. Такі выбар я зрабіла таму, што, па-першае, у нашым жыцці ўсё звязана з эканомікай, па-другое, я вельмі люблю падарожнічаць і лічу, што турызм у нашай краіне неабходна развіваць, бо нідзе ў свеце няма такой цікавай культуры, як у нас.

Алена Харламава, 11 "В" клас, сярэдняя школа № 4 Мінска:

— Пасля заканчэння школы я планую паступаць у Беларускі дзяржаўны універсітэт на факультэт журналістыкі. Я вырашыла выбраць гэтую прафесію таму, што ў маёй краіне журналісты могуць шмат чаго зрабіць.

Вольга Сантаровіч, 11 "В" клас, сярэдняя школа № 4 Мінска:

— Эканамісты ў наш час патрэбны ўсюды. Эканоміка нашай краіны даволі няўстойлівая, нават малапрыкметная, таму хацелася б неяк замацаваць яе становішча. Буду паступаць у БДЭУ.

Павел Іваноў, 11 "В" клас, сярэдняя школа № 4 Мінска:

— Так атрымліваецца, што спачатку я буду паступаць у БДУ на фізічны факультэт, фізіку больш-менш ведаю, таму ёсць шанц паступіць. Калі не атрымаецца, то паспрабую паступаць у Беларускі дзяржаўны універсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі. Маё жыццё ўжо звязана з камп'ютэрам, але неабходна атрымаць вышэйшую адукацыю, каб я мог працаваць і ўладкавацца ў жыцці, мець перспектывы ў будучым.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.

Як жывеш, школа?

Лечыць музыка душу...

Школу № 3 Маскоўскага раёна сталіцы можна назваць звычайнай. У добрым сэнсе гэтага слова. Калі б не адно "але". Сёлета школе споўніцца 65 гадоў, яна — адна са старэйшых у нашым горадзе. Па-другое, са сцен гэтай школы выйшла шмат вядомых людзей — навукоўцаў, дзяржаўных дзеячаў, музыкантаў, артыстаў.

Школа ўражвае і звонку, і знутры. Адчуваецца, што архітэктары таго часу ўзводзілі будынак калі не на стагоддзі, то на дзесяткі гадоў. Высокая столь, прасторныя холы, светлыя класныя памяшканні. Усюды ўтульнасць і чысціня. На першым паверсе з кабінетаў чуваць гукі фартэпіяна, баяна, гітары — школа з музычна-харавым ухілам. У такой "старамоднасці" ёсць свая прывабнасць — музыка лечыць чалавечую душу.

Валянціна Мікалаеўна Барбук, намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце, аддала педагагічнай працы больш як дваццаць гадоў. Некаторы час працавала ў сельскай школе па размеркаванні, потым вярнулася ў Мінск. З таго часу выкладае ў трэцяй школе хімію. Увогуле ў школе амаль адсутнічае цякучасць кадраў. Рэдкая, пагадзіцеся, з'ява для сталічнай школы. Хоць працаваць тут нялёгка.

Грушаўка, дзе знаходзіцца школа, — складаны раён. Тут жыве шмат нядобранадзейных сем'яў, шмат асоб з сумніўным мінулым. Валянціна Мікалаеўна заўсёды гаворыць сваім вучням — у кожнага чалавека, а тым больш маладога, ёсць права выбару. І не трэба спасылацца на лёс, Бога, сяброў, бацькоў, трэба свядома рабіць свой уласны выбар.

Значным элементам выхавання асобы ў школе з'яўляюцца музыка і спевы. У той дзень, калі я наведала школу, ішоў творчы справаздачны канцэрт. Часам аднаго позірку на вучня дастаткова, каб вызначыць, з якой сям'і дзіця, ці ёсць у яго бацька, які гэта бацька.

Пра маленькіх артыстаў школы вядома не толькі ў горадзе, а і далёка за яго межамі. Хор хлопчыкаў шмат разоў выступаў з сольнымі канцэртамі ў Германіі, у Кёльнскім саборы. Выступаюць дзеці і з дабрачыннымі канцэртамі для сваіх равеснікаў-інвалідаў у горадзе Міёры, у шпіталі для ветэранаў вайны.

Высокі ўзровень эстэтычнага выхавання прыносіць свой плён — некалькі гадоў у школе няма сур'ёзных правапарушэнняў.

Часам здараецца так, што адзін настаўнік вучыць усіх дзяцей з адной сям'і. Гэта складана, бо і адказнасць большая — весці па жыцці маленькага чалавека, назіраць, як ператвараецца ён спачатку ў непаслухмянага падлетка, а потым і ў юнака з цвёрда акрэсленай мэтай.

Дарэчы, амаль 60 працэнтаў выпускнікоў школы паступаюць у вышэйшыя навучальныя ўстановы. І што не менш важна — паспяхова вучацца, некаторыя нават праходзяць стажыроўку за мяжой.

У вучняў і настаўнікаў школы асаблівае стаўленне да ветэранаў вайны. Тут часта праходзяць сустрэчы з імі, дзеці дапамагаюць старым і нямоглым людзям. Школа носіць імя Героя Савецкага Саюза Казіміра Шабана, ёсць Музей баявой славы, дзе сабрана шмат экспанатаў. Увогуле, на думку намесніка дырэктара па выхаваўчай рабоце Таццяны Тарасеня, учарашняй выпускніцы Беларускага дзяржаўнага педагагічнага універсітэта, нельга разглядаць патрыятычнае выхаванне ў адрыве ад жыцця, агульначалавечых каштоўнасцей. Як і на вучня нельга глядзець толькі ў адной плоскасці. Ёсць дзеці, якія не вельмі добра вучацца, але як старанна яны робяць іншыя школьныя справы! Напрыклад, па суботах генеральнай уборкай школы займаюцца ўсе дзеці. І без усялякага прымусу. Каб у школе, як і ў добрай хаце, было прыгожа, утульна.

У школе захаваліся і беларускамоўныя класы, а летась адзін падрыхтоўчы клас пачаў працаваць па праграме этнашколы.

Філасофія школы, як запісана ў яе праграме, — выхаванне асобы, падрыхтаванай да стваральнай дзейнасці і адказных паводзін. У час размовы са мной Валянціна Мікалаеўна адзначыла вельмі сур'ёзную праблему сённяшняга дня — маральны ўпадак, абясцэньванне чалавечага жыцця. Падлетак можа проста так ударыць свайго равесніка, ні за што. Няма ў хлопчыкаў павагі да дзяўчынак. Таму даводзіцца настаўнікам часам браць на сябе функцыі бацькоў, выхоўваць асабістым прыкладам.

Адзінаццацікласнікаў у школе няшмат — 23 чалавекі. Адзін клас. Але гэта тыя, хто вытрымаў высокую планку патрабаванняў сваіх настаўнікаў. Атэстат сталасці выпускнікі школы атрымліваюць толькі за веды. У іх пачаліся выпускныя экзамены. А потым — і самастойнае жыццё. І мне верыцца ў тое, што яны абавязкова будуць заходзіць да сваіх настаўнікаў, раіцца з імі, проста размаўляць. Такая тут атмасфера.

Ала ШАЎЦОВА.

Лета 2001: педагагічны эксперымент

Адораныя і "праблемныя" — побач

У Цэнтры творчасці дзяцей і моладзі (ЦТДіМ) Партызанскага раёна Мінска адбылося адкрыццё летніка, у якім будуць разам адпачываць адораныя дзеці і падлеткі з групы рызыкі.

Гэты летнік адкрыты па ініцыятыве ЦТДіМ і пры непасрэднай падтрымцы РАА Партызанскага раёна сталіцы. Супрацоўнічаць з ім згадзіўся таксама педкаледж № 2 імя М.Танка. У летніку будуць адпачываць 80 дзяцей, з якіх палова — адораныя (хлопчыкі і дзяўчынкі — удзельнікі розных фестываляў, конкурсаў, алімпіяд); другую палову складаюць так званыя праблемныя дзеці (дзяўчынкі) з малазабяспечаных, няпоўных і нядобранадзейных сем'яў. Галоўнай мэтай стварэння летніка педагогі бачаць адаптацыю і сацыялізацыю падлеткаў, раннюю карэкцыю іх праблемных паводзін праз заняткі мастацтвам, рукадзеллем і не ў апошнюю чаргу — праз стасункі дзяцей паміж сабою. Праграма летніка ўключае мноства трэнінгаў, ролевых гульняў ды і проста магчымасць кантактаў паміж такімі рознымі (але толькі на першы погляд).

Па словах загадчыка Партызанскага РАА С.А. Босай, у раёне 40 працэнтаў дзяцей растуць у няпоўных сем'ях. Гэта — патэнцыяльная пагроза павелічэння колькасці падлеткаў з дэвіянтнымі паводзінамі. Таму самая пільная ўвага з боку РАА надаецца арганізацыі вольнага часу дзяцей і правядзенню летняй аздараўленчай кампаніі. Зноў адкрыецца на базе школы № 182 і вайсковай часці летнік "Адвага" для хлопчыкаў з праблемнымі паводзінамі. У 11 з 12 школ раёна ўсё лета будуць працаваць летнікі дзённага знаходжання. Ужо трэці год РАА ўдаецца арганізаваць бясплатны адпачынак для дзяцей педагогаў. Фінансавую падтрымку гэтага пачынання, як і рэалізацыі праграм "Адораныя дзеці" і "Дзеці з дэвіянтнымі паводзінамі" аказвае адміністрацыя Партызанскага раёна. І вынікі ўжо ёсць. Летам 2000 года ў горадзе не было зафіксавана ніводнага правапарушэння з удзелам непаўналетніх з Партызанскага раёна.

Летнік для адораных дзяцей і "цяжкіх" дзяўчынак адкрыты ўпершыню. Работа ў ім будзе весціся ў рамках педагагічнага эксперымента "Адоранасць і цяжкавыхоўваемасць". Фінансаванне ажыццяўляецца з пазабюджэтных сродкаў РАА. Пакуль што эксперымент носіць лакальны характар. Калі вынікі яго будуць станоўчымі (а педагогі ў гэтым не сумняваюцца), на наступны год плануецца зацвердзіць гэту праграму як агульнагарадскую.

Святлана СУБОЦІНА.

Падручнікі

Дадатак да «Настаўніцкай газеты»

8 выпуск

НАВУКОВА-МЕТАДЫЧНЫ ЦЭНТР ВУЧЭБНАЙ КНІГІ І СРОДКАЎ НАВУЧАННЯ МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Нацыянальныя падручнікі, вучэбныя і вучэбна-метадычныя дапаможнікі па геаграфіі

для агульнаадукацыйнай школы з беларускай і рускай мовамі навучання

Навукова-метадычны цэнтр вучэбнай кнігі і сродкаў навучання прапануе ўвазе настаўнікаў вучэбна-метадычныя камплекты па геаграфіі. Цэнтральнае месца ў іх займаюць падручнікі і вучэбныя дапаможнікі. Яны адпавядаюць праграме па геаграфіі для сярэдняй агульнаадукацыйнай школы (1998 г.) і рэкамендаваны да выдання Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Падручнікі інтэгруюць вакол сябе іншыя вучэбныя кнігі (хрэстаматыі), вучэбна-метадычныя дапаможнікі, прысвечаныя праблемам выкладання асобных курсаў геаграфіі. У вучэбна-метадычныя камплекты ўваходзяць атласы і контурныя карты.

Атлас з'яўляецца для вучняў адначасова вучэбным і даведачным дапаможнікам, бо ён змяшчае не толькі абавязковую, вызначаную ў праграмах і падручніках наменклатуру, але і дапаўняльную, а таксама шэраг даведачных звестак.

Контурныя карты – неабходныя дапаможнікі для выпрацоўкі ў вучняў дакладных прасторавых уяўленняў, фарміравання картаграфічных уменняў і для выканання практычных работ.

Знаёмім таксама настаўнікаў з метадычнай літаратурай агульнага прызначэння, якая рэкамендавана да выдання Навукова-метадычным цэнтрам вучэбнай кнігі і сродкаў навучання.

5 клас

Вучэбны дапаможнік па свайму зместу прапедыўтычны. Ён складаецца з трох раздзелаў: «Сусвет ад вялікага да малога», «Космас і Зямля», «Зямля», якія змяшчаюць першапачатковыя фізічныя, хімічныя, астранамічныя, геаграфічныя звесткі. Яго задача – падрыхтаваць школьнікаў да вывучэння асноўных адпаведных курсаў у старшых класах.

У дапаможніку вызначаны мэты вывучэння раздзелаў, прапанаваны агульныя парады па іх вывучэнні, прадстаўлены падрабязныя распрацоўкі ўрокаў з улікам таго, што інтэграваны прадмет «Сусвет» выкладаюць настаўнікі розных спецыяльнасцей.

Заданні **контурных карт** прадугледжваюць работу з падручнікам, картамі. Некаторыя з іх маюць займальны характар.

Грузінскі В. У. і інш.
Сусвет: Вучэб. дапаможнік для 5-га кл. агульнаадукац. шк. */ В. У. Грузінскі, Т. А. Пяркоўскі, А. А. Халімановіч.— Мн.: Нар. асвета, 1996.— 320 с.: іл.*

Грузинский В. В. и др.
Вселенная: Учеб. пособие для 5-го кл. общеобразоват. шк. */В. В. Грузинский, Т. А. Перковский, А. А. Халиманович.— Мн.: Нар. асвета, 1996.— 320 с.: ил.*

Грузинский В. В. и др.
Вселенная в 5-м классе: Пособие для учителя */ В. В. Грузинский, Т. А. Перковский, А. А. Халиманович.— Мн.: Нар. асвета, 1996.— 207 с.: ил.*

Контурные карты. Вселенная. Планета Земля. 5 класс. *— Мн.: Государственное предприятие "Минская печатная фабрика", 2000.— 24 с.*

8 клас

Вучэбны дапаможнік з'яўляецца лагічным працягам падручніка 7 класа. Прысвечаны мацерыкам Паўночнага паўшар'я – Паўночнай Амерыцы і Еўразіі. Спачатку даецца характарыстыка мацерыкам як прыродна-тэрытарыяльным комплексам, потым – асобным рэгіёнам і краінам. У вучэбным дапаможніку маюцца пазатэкставыя кампаненты: карты, фотаздымкі, дыяграмы, схемы, табліцы. Пытанні і заданні дапаможніка садзейнічаюць развіццю мыслення вучняў.

Хрэстаматыя прызначана для класнага і пазакласнага чытання па курсу «Геаграфія мацерыкоў і краін, 7–8 класы». У ёй вытрыманы праграмны падыход дадзенага курса да размяшчэння і зместу артыкулаў, якія ўслед за падручнікамі ўводзяць школьнікаў у цудоўны свет геаграфіі. Гэта сустрэчы са знакамітымі падарожнікамі і даследчыкамі; знаёмства з фізіка-геаграфічнымі аб'ектамі і з'явамі прыроды, займальнымі фактамі з жыцця расліннага і жывёльнага свету, быту і гаспадарчай дзейнасці чалавека ў асобных рэгіёнах мацерыкоў.

Вучэбна-метадычны дапаможнік знаёміць настаўнікаў з асабістым творчым падыходам аўтараў да арганізацыі заняткаў па вывучэнні тых або іншых тэм. Для кожнай тэмы вызначаюцца адукацыйна-выхаваўчыя задачы і, зыходзячы з іх, падаюцца канкрэтныя метадычныя парады па арганізацыі і зместу ўрокаў з выкарыстаннем розных форм і метадаў навучання, прыцягненнем дапаўняльнага матэрыялу, у тым ліку хрэстаматыйнага.

Контурныя карты змяшчаюць шэраг парактычных заданняў, якія адрасаваны кожнай праграмнай тэме курса.

Геаграфія мацерыкоў і краін. Раздзел II. Паўночныя мацерыкі і краіны Паўночнай Амерыкі і Еўразіі: *Вучэбн. Дапаможнік для 8-га кл. сярэд. шк. / Н. С. Юрцэвіч Б. М. Крайко, Р. Г. Обух, П. І. Рогач.— Мн.: Нар. асвета, 1998.— 269 с.: іл.*

География материков и стран. Раздел II. Северные материки и страны Северной Америки и Евразии: *Учебн. пособ. для 8-го кл. сред. шк. / Н. С. Юрцевич, Б. Н. Крайко, Г. Г. Обух, П. И. Рогач.— Мн.: Нар. асвета, 1998.— 270 с.: ил.*

Юрцевич Н. С.
По материкам и странам: *Пособ. для учащихся 7–8-х кл. общеобразов. шк.— Мн.: Нар. асвета, 1998.— 335 с.: ил.*

Крайко Б. Н. и др.
Уроки географии в 8 классе. *Учеб.-метод. пособие для учителей /Б. Н. Крайко, В. Б. Евзрезова, П. И. Рогач, Н. С. Юрцевич.— Мн.: Нар. асвета, 1999.— 174 с.: ил.*

Контурные карты «География. Материки и страны», 8 класс. *— Мн.: Государственное предприятие «Минская печатная фабрика», 2000.— 39 с.*

9 клас

Падручнік складаецца з 10 раздзелаў, якія прысвечаны прыродзе, насельніцтву, гаспадарчай дзейнасці, прыродна-гаспадарчым раёнам, адміністрацыйным абласцям Беларусі. У падручніку разглядаюцца экалагічныя і сацыяльна-эканамічныя праблемы развіцця рэспублікі. Падручнік выразна сарыентаваны на развіццё вучняў, аб чым сведчыць сістэма яго метадычнага апарата: планы-схемы, якія адыгрываюць ролю графічнага аглаўлення тэм; пытанні і заданні, якія патрабуюць ад вучняў умення аналізаваць, рабіць высновы, супастаўляць; дадатковы тэкст пад рубрыкай «Гэта цікава ведаць»; шматгранны ілюстрацыйны матэрыял.

У дапаможніку асаблівая ўвага сканцэнтравана на адметных асаблівасцях прыроды, насельніцтва і гаспадаркі Беларусі, якія адрозніваюць яе ад іншых краін свету. Структура дапаможніка не зусім звычайная. Вучэбны матэрыял у ім падаецца ў форме пытанняў і адказаў на іх. Гэта дае магчымасць сканцэнтраваць увагу на галоўным, пашырае чытацкую аўдыторыю: ад школьнікаў, настаўнікаў і студэнтаў да тых, каго цікавіць беларускі край.

Вучэбна-метадычны дапаможнік складаецца з трох частак. У першай частцы выкладзены асноўныя палажэнні канцэпцыі школьнай геаграфічнай адукацыі, абгрунтаваны структура і змест падручніка па геаграфіі Беларусі, раскрыты яго метадычныя асаблівасці. Другая частка змяшчае агульныя метадычныя рэкамендацыі па вывучэнні асобных раздзелаў падручніка і дае распрацоўкі урокаў па найбольш складаных тэмах. У трэцяй частцы выкладзены варыянты выканання праграмных практычных работ.

Атлас спалучае набор фізічных і сацыяльна-эканамічных карт Беларусі. Асобна прадстаўлены карты адміністрацыйных абласцей.

Заданні па **контурных картах** прадугледжаны па ўсіх тэмах. Яны накіраваны на развіццё геаграфічнага мыслення вучняў, фарміраванне ўменняў карыстацца рознымі крыніцамі ведаў.

Сідор С. І.
Геаграфія Беларусі. *Падруч. для 9-га кл. агульнаадукац. шк. з бел. і рус. мовамі навучання.- 3-е выд., выпр.— Мн.: Нар. Асвета, 2000.— 288 с.: іл.*

Сідор С. І. і інш.
Геаграфія Беларусі ў пытаннях і адказах. *Дапам. для вучняў 9-га кл. агульнаадукац. шк. / С. І. Сідор, П. С. Лопух, Г. С. Смалякоў.— Мн.: Нар асвета, 1998.— 111с.: іл.*

Сідор С. І. і інш.
Вывучэнне геаграфіі Беларусі ў 9-м класе. *Вучэб.-метад. дапам. для настаўнікаў / С. І. Сідор, В. Л. Белая, В. І. Мітраховіч, А. М. Сікорскі.— Мн.: Нар асвета, 1999.— 127 с.: іл.*

Атлас Рэспублікі Беларусь, 9 клас. *— Мн.: Дзяржаўнае прадпрыемства «Мінская друкарская фабрыка», 1998.— 48 с.: іл., карт.*

Контурныя карты «Геаграфія. Беларусь», 9 клас. *— Мн.: Дзяржаўнае прадпрыемства «Мінская друкарская фабрыка», 2000.— 28 с.*

6 клас

Падручнік змяшчае базавыя звесткі аб прыродзе зямной паверхні, яе асноўных геаграфічных заканамернасцях, насельніцтве Зямлі і яго гаспадарчай дзейнасці. Пытанні і заданні, пададзеныя пасля кожнай тэмы, патрабуюць паўтарэння галоўнага зместу, яго пераасэнсавання, накіраваны на абагульненне ведаў і фарміраванне прыёмаў вучэбнай работы, на самастойнае іх прымяненне вучнямі. Ілюстрацыі падручніка служаць пазатэкставай крыніцай ведаў.

Хрэстаматыя цесна звязана са зместам падручніка. Яе артыкулы, згодна праграме курса геаграфіі 6 кл., згрупаваны ў наступныя раздзелы: «Карта – другая мова геаграфіі», «Прыродныя ўмовы зямной паверхні», «Насельніцтва Зямлі і яго гаспадарчая дзейнасць».

Яскравыя тэксты ўводзяць школьнікаў у загадкавы свет геаграфіі.

Кніга дапаможа настаўніку ў падрыхтоўцы да ўрокаў, пазакласных заняткаў.

Вучэбна-метадычны дапаможнік складаецца з дзвюх частак. Першая частка прысвечана найбольш важным агульным пытанням навучання пачатковаму курсу геаграфіі. У другой частцы разгледжаны шляхі рашэння задач курса праз метадычныя рэкамендацыі па ўсіх яго раздзелах і тэмах, прапанаваны канкрэтныя распрацоўкі ўрокаў з прымяненнем структурна-лагічных схем, якія дапамогуць настаўніку актывізаваць творчую дзейнасць вучняў.

Атлас змяшчае неабходны картаграфічны матэрыял для вывучэння пачатковага курса геаграфіі. Ен спалучае карты фізіка-геаграфічнага і эканамічнага зместу.

Контурныя карты прапануюць па ўсіх праграмных тэмах разнастайныя практыкаванні і заданні па фарміраванні прасторавых уяўленняў вучняў, іх картаграфічных навыкаў і ўменняў.

Галай І. П., Андрыеўская З. Я.
Пачатковы курс геаграфіі: *Падруч. для 6-га кл. сярэдн. шк.— Мн.: Нар. асвета, 1998.— 254 с.: іл.*

Галай И. П., Андриевская З. Я.
Начальный курс географии: *Уч. для 6-го кл. сред. шк.— Мн.: Нар. асвета, 1996.— 254 с.: ил.*

Якушко О. Ф., Андриевская З. Я.
За страницами учебника географии: *Пособие для уч-ся 6-го кл. общеобраз. шк.— Мн.: Нар. асвета, 1998.— 223 с.: ил.*

Галай И.П. и др.
География в 6-м классе: *Учеб.-метод. пособие / И. П. Галай, Е. И. Галай, Ж. М. Якубович. — Мн.: Нар. асвета, 2000.— 215 с.: ил.*

Пачатковы курс геаграфіі: *Атлас: Вуч. дапам. для 6 кл. агульнаадук. шк. з бел. мовай навучання. / Пад агульн. рэд. І. П. Галая. — Мінск: РУП "Белкартаграфія", 2001.— 24 с.: іл. карт.*

Начальный курс географии: *Атлас: Учебное пособие для 6 кл. общеобразоват. шк. с рус. яз. обучения / Под общ. ред. И. П. Галая. — Мн.: РУП «Белкартография», 2001.— 24 с.: ил., карт.*

Контурные карты. География. Начальный курс. 6 класс. *— Мн.: Государственное предприятие "Минская печатная фабрика", 2000.— 24 с.*

7 клас

Падручнік адкрываецца агульным геаграфічным аглядам Зямнога шара. Ен ўключае матэрыял аб даследаваннях мацерыкоў і акіянаў, сучаснай палітычнай карце свету, насельніцтве, прыродных рэсурсах і сусветнай гаспадарцы. У рэгіянальным аглядзе даецца комплексная геаграфічная характарыстыка мацерыкоў Паўднёвага паўшар'я, асобных краін. Тэкст падручніка суправаджаюць карты, схемы, дыяграмы, табліцы, малюнкі. Даведачна-метадычны апарат падручніка змяшчае пытанні і заданні як рэпрадукцыйнага, так і творчага характару.

У хрэстаматыі ў роўнай ступені прадстаўлены нарысы як фізіка-геаграфічнага, так і сацыяльна-эканамічнага характару, пададзены яскравыя вобразныя характарыстыкі асобных краін і народаў, геаграфічных аб'ектаў. Уключаны артыкулы аб змяненні навакольнага асяроддзя пад уплывам гаспадарчай дзейнасці ў розных кутках планеты.

Кніга будзе садзейнічаць пашырэнню геаграфічнага дыяпазону вучняў, удасканаленню якасці выкладання курса геаграфіі мацерыкоў і краін.

У дапаможніку значнае месца адведзена праблемам арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу з улікам сучасных патрабаванняў да яго. Адпаведна з гэтым разгледжаны шляхі засваення вучнямі геаграфічных паняццяў, галоўных фізіка-геаграфічных заканамернасцей. Дзеля развіцця ініцыятывы настаўніка прапанаваны варыянты ўрокаў.

Атлас поўнасцю адказвае сучасным патрабаванням школьнай геаграфіі курса 7-га класа. Карты атласа нясуць багатую інфармацыю аб прыродзе, насельніцтве і гаспадарцы мацерыкоў, асобных краін, размешчаных у Паўднёвым паўшар'і. Многія з іх сустракаюцца ўпершыню. Карты дапаўняюцца схемамі, малюнкамі, даведачным матэрыялам.

Контурныя карты ўключаюць 9 сусветных і 24 рэгіянальныя карты, прысвечаныя мацерыкам Паўднёвага паўшар'я. Кожная карта ўключае ад 3 да 6 практычных заданняў, накіраваных на фарміраванне картаграфічных уменняў і навыкаў вучняў, прадугледжаных праграмай курса.

Зыль А. А., Рылюк Г. Я.
Геаграфія мацерыкоў і краін: *Падруч. для 7-га кл. сярэд. шк.— Мн.: ТАА «Аракул», 1999.— 310 с.: іл.*

Зыль Е. А., Рылюк Г. Я.
География материков и стран: *Учеб. для 7-го кл. ср. шк.—Мн.: 000 «Оракул», 1999.— 312 с.: ил.*

Юрцевич Н. С.
По материкам и странам: *Пособ. для учащихся 7–8-х кл. общеобразов. шк.— Мн.: Нар. асвета, 1998.— 335 с.: ил.*

Зыль Е. А. и др.
География материков и стран в 7 классе: *Пособие для учителей географии. Мн.: 000 «Оракул», 1998.— 188 с.*

География материков и стран: *Атлас, 7 класс.— Мн.: Унитарное предприятие «Минская печатная фабрика» Гознака, 2001.— 48 с.: ил., карт.*

Контурные карты. География. Материки и страны. 7 класс. *— Мн.: Государственное предприятие «Минская печатная фабрика». 2000.— 39 с.*

10 клас

Вучэбны дапаможнік завяршае вывучэнне геаграфіі ў агульнаадукацыйнай школе. У яго структуры вылучаецца 5 блокаў, прысвечаных геаграфіі як навуцы і метадам яе даследавання, геаграфічнай абалонцы, палітычнай карце свету і насельніцтву, сусветнай гаспадарцы, глабальным і рэгіянальным праблемам чалавецтва. У канцы кожнага блока змешчаны кантрольныя пытанні і заданні, накіраваныя на абагульненне і сістэматызацыю ведаў вучняў.

У вучэбна-метадычным дапаможніку разгледжаны асаблівасці выкладання геаграфіі ў 10-м класе; змешчаны дапаўняльны тэарэтычны і статыстычны матэрыял, які тычыцца асноўных тэм курса «Агульная геаграфія»; прапанаваны альтэрнатыўныя варыянты вывучэння найбольш складаных па зместу раздзелаў; прыведзены новыя звесткі па геапалітыцы, насельніцтву, сусветнай гаспадарцы; пададзены канкрэтныя метадычныя парады па выкананні практычных работ. Дапаможнік раскрывае пытанні арганізацыі ўрокаў, прапануе шляхі выканання практычных праграмных работ.

Пытанні і заданні **контурных карт** разнастайныя па тыпалогіі, складанасці і форме, з уключэннем дыяграм, табліц статыстычнага зместу. Гэта дазваляе шырока іх выкарыстоўваць у вучэбным працэсе.

Агульная геаграфія. *Вучэб. дапам. для 10-га кл. / Я. М. Мяшэчка, В. С. Аношка, М. С. Вайтовіч і інш.; Пад рэд. Я. М. Мяшэчкі.— Мн.: Нар. асвета, 1999.— 302 с.: іл.*

Общая география. *Учеб. пособие для 10-го кл. / Е. Н. Мешечко, В. С. Аношко, М. С. Войтович и др.; Под ред. Е. Н. Мешечко.— Мн.: Нар. асвета, 1999.— 304 с.: іл.*

Аношко В. С. и др.
География в 10-м классе: *Учеб.-метод, пособие / В. С. Аношко, М. С. Войтович, Е.Н. Мешечко.— Мн.: Нар. асвета, 2000.— 175 с.: ил.*

Контурные карты «Общая география», 10 класс. *— Мн.: Республиканское унитарное предприятие «Белкартография», 2000.— 27 с.*

Вучэбна-метадычная літаратура агульнага прызначэння

У першай частцы дапаможніка «Истоки географических названий Беларуси» выкладзены агульныя звесткі аб таланіміцы, раскрыты асноўныя заканамернасці ўзнікнення, развіцця і змянення геаграфічных назваў. Другая частка прысвечана тапанімам Беларусі, гісторыі іх фарміравання. Дапаможнік адрасуецца настаўнікам і вучням агульнаадукацыйных школ, студэнтам геаграфічных спецыяльнасцей вышэйшых навучальных устаноў.

У дапаможніку «В мире географических названий Южных материков» змешчаны кароткія звесткі аб тапаніміцы, прадстаўлены вобразныя нарысы паходжання назваў геаграфічных аб'ектаў, краін і народаў Паўднёвых мецерыкоў; прапанаваны метадычныя парады па вывучэнні геаграфічнай наменклатуры. Дапаможнік разлічаны на настаўнікаў і вучняў, студэнтаў геаграфічных спецыяльнасцей вышэйшых навучальных устаноў.

Вучэбна-метадычны дапаможнік «Падагульняючыя праверачныя работы па геаграфіі» змяшчае комплекс падагульняючых работ па ўсіх тэмах курсаў геаграфіі 6–10-х класаў, выніковых работ па кожным курсе. Даюцца метадычныя парады па іх правядзенні, прапануюцца інструкцыйныя карткі па рабоце з крыніцамі геаграфічных ведаў.

Прызначэнне кнігі – дапамагчы настаўніку сістэматызаваць і аб'ектыўна ацаніць веды і ўменні школьнікаў, садзейнічаць павышэнню ўзроўня навучальнага працэсу па геаграфіі.

У дапаможніку «В мире географических названий материков Северного полушария» разглядаюцца пытанні фарміравання геаграфічных назваў Паўночнага паўшар'я, прапануюцца рэкамендацыі па вывучэнні геаграфічнай наменклатуры; даюцца прыклады дэфіснага, злітнага і раздзельнага напісанняў геаграфічных назваў; гаворыцца аб значэнні геаграфічных назваў ў жыцці людзей.

У дапаможніку «Экалагічнае навучанне на ўроках і ў пазакласнай рабоце» асвятляецца асабісты вопыт аўтараў па экалагічным навучанні і выхаванні вучняў ва ўмовах сельскай школы. Прапануюцца эколага-тапаграфічныя заданні да шэрагу тэм курсаў геаграфіі, выкладаюцца шляхі і формы пазакласнай работы ў фарміраванні экалагічнай свядомасці вучняў, даюцца канкрэтныя распрацоўкі эколага-геаграфічных экспедыцый, канферэнцый, навуковых таварыстваў вучняў, вучэбных гульняў экалагічнага характару.

У дапаможніку «Вучэбныя экскурсіі і палявыя практыкумы па геаграфіі» прапанаваны распрацоўкі экскурсій, палявых практыкумаў, дадзены канкрэтныя парады настаўніку па арганізацыі і правядзенні эколага-геаграфічных назіранняў.

У дапаможніку «Практычная тапаграфія ў школе» раскрыты спосабы арыентавання на мясцовасці, прыведзены некаторыя прасцейшыя метады складання плана мясцовасці, а таксама апісана методыка работы з тапаграфічнай картай. Асноўныя задачы кнігі – аказаць дапамогу настаўніку ў набыцці вучнямі топографа-картаграфічных ведаў, валоданні уменнямі карыстацца геаграфічным матэрыялам.

Гавриленко И. Н., Красновская В. А.
Итоговые проверочные работы по географии: *6–10 кл.: Учеб.-метод, пособие.— Мн.: Нар. асвета, 1999.— 200 с.: ил.*

Рылюк Г. Я.
Истоки географических названий Беларуси *(с основами общей топонимики).— Мн.: «Веды», 1999.— 240 с.*

Рылюк Г. Я. и др.
В мире географических названий материков Северного полушария: *Пособие для учителей / Г. Я. Рылюк, С. Н. Басик, В. В. Шафран.— Мн.: Нар. асвета, 2000.— 191 с.*

Рылюк Г. Я., Басик С. Н.
В мире географических названий Южных материков *— Мн.: ЗАО «Веды», 1998.— 180 с.: ил.*

Клёсаў С. К., Клёсава Р. М.
Экалагічнае навучанне і выхаванне на ўроках геаграфіі і ў пазакласнай рабоце: *З вопыту работы.— Мн.: Нар. асвета, 1998.— 112 с.*

Гаўрыленка І. М., Красноўская В. А.
Падагульняючыя праверачныя работы па геаграфіі: 6–10-ы кл.: *Вучэб.-метад. дапаможнік.— Мн.: Нар. асвета, 1999.— 192 с.: іл.*

Мяшэчка Я. М.
Вучэбныя экскурсіі і палявыя практыкумы па геаграфіі *— Мн.: ВДП «Нар асвета», 1997.— 111 с.: іл.*

Саломка А. В., Саломка А. А.
Практычная тапаграфія ў школе. *— Мн.: Нар. асвета, 1996.— 128 с.*

Наша чытальня

"Да спакою — крок бясконцы..."

Літаратурнае аб'яднанне "Крокі", якое працуе на факультэце беларускай філалогіі і культуры Беларускага дзяржаўнага педагагічнага універсітэта імя Максіма Танка, дастаткова вядомае ў Беларусі. Творы маладых паэтаў неаднойчы змяшчаліся ў рэспубліканскіх часопісах і газетах ("Крыніца", "Бярозка", "Літаратура і мастацтва", "Чырвоная змена", "Знамя юности", "Наша ніва"), гучалі па Беларускім радыё і тэлебачанні. Хочацца, каб і чытачы "Настаўніцкай газеты" ведалі, пра што пішуць іх будучыя калегі — настаўнікі беларускай мовы і літаратуры, а сёння студэнты факультэта беларускай філалогіі і культуры, які гэтымі днямі святкуе свой першы — дзесяцігадовы — юбілей.

Мікола ШАБОВІЧ,
кіраўнік літаб'яднання "Крокі".

Алена ШАРАПА

* * *

Здаецца,
Каб не было вуснаў табой дыхаць,
Каб не было рук абняць цябе моцна,
Каб не было ног да цябе бегчы,
Каб не было слыху чуць тваё жыццё,
Каб не было вачэй бачыць твае рукі,
То не трэба і сэрца цябе кахаць...

Ігар КЛЕПІКАЎ

Трыялет

Адрыну застыласць прасторы,
Прыняўшы бясконцасць дарог.
Пераступіўшы парог,
Адрыну застыласць прасторы.
Няхай мне даруе мой Бог,
Што цеснымі сталіся горы.
Адрыну застыласць прасторы,
Прыняўшы бясконцасць дарог...

Цярпенне

Дарога ад А да Б
Часам можа прайсці
Праз увесь алфавіт,
Таму набярыся цярпення
Нават на лёгкай дарозе —
І некалі ціхае слова
Глухі пераможа граніт,
І бура, што рыкае зверам,
Не зрушыць і пыл на дарозе...
І вечнасць адыдзе ў нябыт.

Таццяна СІВЕЦ

Віфліемская зорка

Я заўважыла гэту постаць
У засмяглым зімовым небе,
Не анёл і не д'ябал — проста
Хтось ішоў па ім, як па глебе.
На зямлі — усё тыя ж сваркі,
Чалавечых паглядаў жорсткасць.
Я таксама хачу — па хмарках!
Я таксама хачу — па зорках!
Чысцінёю, Сусвет, не грэбуй:
Грэх на смак непрыемна-горкі.
Тая дзіўная постаць у небе
Раптам стала Каляднай Зоркай.

Ганна МІКЛАШЭВІЧ

* * *

Зашкальвае сэрца ад болю,
І крыўдай струменіць душа.
Жыццёвую смагу спатоліць
Бяруся з твайго гладыша...
Прыпалі сасмяглыя вусны
Да чыста-гаючай вады...
А прысмак — сунічна-спакусны,
А водар — як хмель малады...
Здаецца, ужо напілася,
А смага вяртаецца зноў...
Па целе вада разлілася
Пяшчотаю летніх дажджоў.
Гуллівасцю светла-крынічнай
Напоўніла сэрца да дна,
І крыўды душэўнай аблічча
Яна загаіла спаўна...
Як радасна сонца вясновіць!
У небе — святая імша.
Жыццёвую смагу спатоліць
Вазьміся з майго гладыша!..

* * *

Я занатоўваю смяшынкі мілых воч,
Рыфмую вуснаў тонкія абрысы...
Недаравальна згубленая ноч
Халодных зорак набывае рысы.
У сэрца — светлай вечнасці
блакнот —
Запісваю расчуленыя словы,
А космас думак нараджае лёд
З празрыстасцю нябесна-адмысловай.
Я занатоўваю сусветы таямніц,
Рыфмую непрыснёныя сюжэты...
І што за справа мне да тых блудніц,
Якімі цешацца бяздомныя паэты.

* * *

Мне паветраных замкаў не трэба —
Толькі вечар, пяшчотаю поўны.
Я гляджу ў твае вочы малебна,
Даганяючы сум твой няўлоўны.
Позірк твой — адзінота і морак...
Я кахаю!.. Ці ж я вінавата?..
У сутонні прытомленых зорак
Шматпакутнае сэрца распята.

Юры ЧАРНЯКЕВІЧ

* * *

Рэакцыя роўная стымулу,
Калі стымулююцца нервы.
Але калі яны сімулююцца,
Па-простаму нівелююцца —
Тады жоўтай змяёю
Пачынае чарговы свой танец
Дзень.
І робяцца сімуляцыямі
І неба ў дыяментах,
І горад напаўшакаладны
З арэхамі ў целе сваім —
Людзьмі.
Соладка ў роце ад словаў,
Што пішуцца волатам,
Воландам беларускім
Асадкаю аднаразовай.
Кропкаю вершы канчаюцца,
І выпінаецца, вытыркаецца
Зноў жаўцізна,
Праз пальцы пяском
Праліваецца час.
Імгненні, секунды, здараецца,
Здаюцца мастацкімі творамі
У галерэі бясконцасці,
Сланечнікамі і сонцамі,
Белай, чырвонай ракой...
Ракою, стужкаю цьмянай,
Што, распрануўшыся перад аблокамі,
Нараджаецца чыстаю-чыстаю
Кропляй.
Слязою цнатлівай,
Празрыстай змяёю...

Вера КАВАЛЕЎСКАЯ

* * *

Мы разлічыліся спаўна.
Чаго ж ты хочаш?
Кахання горкага віна
Мне напрарочыш.
Я гэту горыч давідна
Адна смакую.
Не варажы, чыя віна, —
Я не шкадую.
Мы разлічыліся спаўна —
Ідзі, адзіны.
Была салодкаю мана,
А лёс — палынны.
Чаго ж ты хочаш ад мяне,
Не разумею.
Палын гаркавіць у віне,
Ды я хмялею.
Не прапануй ізноў ману —
Не спакушуся.
Ідзі, пакінь мяне адну —
Я не баюся.

Вольга ЧУМІЧОВА

* * *

Што, калі ты толькі люстэрка,
У якім адбіваецца мой спакой,
Мае жаданні, маё сэрца,
Маё каханне і боль.
Што, калі ты толькі адбітак
Маіх няспраўджаных сонечных сноў,
Забытых і болем забітых,
Маіх запаветных слоў?
Святло. Сонца. Ты.
Вось замова мая.
Яна спраўдзіцца,
Калі ты — гэта ты,
І не — калі ты —
Люстэрка.

Марына ЦІМАШЭНКА

* * *

Не знікай. У горадзе дажджы.
Восень запаліла арабіны,
А на вуснах ціха стыне май,
І пагляд далёкі і адзіны.

Не знікай. У горадзе вятры.
Павуцінак распляліся ніці,
Пад нябёсы выраслі дамы,
З лабірынту іх шукаю выйсце.

Не знікай. У горадзе туман.
Белы вэлюм з кропелек зіхоткіх,
На зямлі бясколерны дыван
Першых льдзінак,
лёгкіх і дрыготкіх.

Не знікай. У горадзе туга.
Без цябе застылі ў небе зоркі,
Ледзянее без рукі рука,
Да спакою крок бясконцы, доўгі.

Марына ВЫСЕЎКА

* * *

Я шукаю сустрэчы з табой,
Для мяне ты — як светлая згадка.
Дзе ты, мілы мужчына-загадка?
Я шукаю сустрэчы з табой.
За цябе хоць жыццё я аддам.
Для мяне ты ўладар мой ад Бога.
Без цябе мне на свеце — нікога...
За цябе і жыццё я аддам.
Я чакаю сустрэчы з табой.
Ці ты ёсць у падсонечным свеце?
Ці няма цябе ў цэлым Сусвеце?
Я чакаю сустрэчы з табой.

Вадзім ШКЛЯРЫК

* * *

Хутчэй збірайцеся ў дарогу
Пад гоман ветру, птушак спеў,
Каб быць нашмат бліжэй да Бога
І гаварыць затым: "Паспеў!"
Паспеў паслухаць шолах жыта,
Пагаманіць з лясной ракой,
Прайсціся і ўявіць — нібыта
Ляціш ты, быццам бусел той.
Убачыць, як садзіцца сонца,
Памкнуцца месяц зноў спаткаць,
Адчуць, што гэта ўсё бясконца,
Жыцця вось толькі не стрымаць.

Галіна КАСПЯРОВІЧ

* * *

Мне здаецца, шукаеш кагосьці:
Сумна вочы блукаюць
у пустцы нямой.
Не старайся дарма — мы ўсе госці
У ружовай краіне кахання вясной.

Безнадзейны дзівак —
ты чакаеш мяне...
Не ўскладняй сабе жыцця, бядача!
Час зманлівай пакуты (папомніш)
міне.
Не ўзгадаеш тады... І не ўбачыш!

Лёгкім ценем стаю
ў цябе за спіной
Ці няўлоўнаю знічкай мільгаю —
Толькі так вось магу
заставацца з табой,
Не інакш. Я даўно ўжо кахаю.

Не казала раней і цяпер не скажу.
Бо для сэрца Яе твае словы.
Не хачу пракладаць
паміж вамі мяжу...
І каханаю быць напалову.

— Ты ж сказаў прынесці пяцёркі.

— Я проста дапамагаю маме.

ШКОЛА

М. Гарэлава

Вясёлы аловак Марыны ГАРЭЛАВАЙ

Лідзіруе гісторык

Нашага настаўніка гісторыі завуць Алег Генадзьевіч Багданаў. Ён на працягу многіх гадоў працуе ў сярэдняй школе № 1 Мінска. Колькі цікавых урокаў ён правёў, раскрываючы не проста змест параграфа, але і даючы магчымасць усім сэрцам адчуць і зразумець тое, што было ў мінулым: звычкі, побыт беларусаў, прыклады гераічнай барацьбы воінаў за вызваленне Беларусі ад фашыстаў, развіццё краіны...

Словам і справай дапамагае вучням А.Г.Багданаў у вырашэнні іх надзённых праблем. Алег Генадзьевіч — сапраўдны маладзёжны лідэр і барацьбіт за аднаўленне духоўнасці і культуры ў школе.

Вольга КВЯТКО,
выпускніца сярэдняй школы № 1 Мінска.

Тэатр

Крокі ў будучыню

Нядаўна творчая лабараторыя "Dancing Actors" паказала на сцэне Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі монаспектакль "Крокі", пастаўлены па матывах лірычных твораў Уладзіміра Маякоўскага. Гэты эксперыментальны спектакль — вынік сумеснай работы акцёраў Тэатра беларускай драматургіі Міхаіла Камінскага і Алены Плютавай. Ідэя пастаноўкі з'явілася ў двух маладых акцёраў тэатра ў выніку працяглых творчых пошукаў у галіне рэжысуры, драматургіі і педагогікі.

Міхаіл Камінскі не навічок у тэатры. Ён ужо сёмы год працуе ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, куды прыйшоў у 1994 годзе адразу пасля заканчэння акцёрскага аддзялення Беларускай акадэміі мастацтваў.

Міхаіл належыць да катэгорыі артыстаў, для якіх не існуе амплуа, пра якіх гавораць — "артыст з талентам ад Бога". Самую невялічкую і, на першы погляд, нязначную ролю М.Камінскі ўмее падаць выразна і неардынарна. У яго асобе выдатна спалучаюцца рысы драматычнага артыста, харэографа, музыкі і мастака (дарэчы, Міхаіл яшчэ і вельмі таленавіты кераміст). Сцэнічная творчасць М.Камінскага заўжды выклікае ў гледача давер сваёй псіхалагічнай дакладнасцю, адточанасцю пластыкі і багаццем эмацыянальных фарбаў. На аснове ўсіх гэтых даных ён стварае ролю Першага забойцы ў спектаклі "Рычард" Уільяма Шэкспіра, ролі Райскага птаха, Функцыянера, Істоты і Афіцыянта ў фантасмагорыі С.Кавалёва "Стомлены д'ябал". Нельга не прыгадаць і яго выдатную акцёрскую работу ў трагіфарсе Б.Брэхта "Узлёт Артура Уі, які можна было спыніць...", дзе М.Камінскі выканаў ролю гангстэра Эрнэста Ромы. Але найбольш поўна праявіліся здольнасці артыста падчас работы над вобразам Трэцяга ў спектаклі "Апошняя пастараль" паводле аднайменнай аповесці А.Адамовіча, за якую ён быў адзначаны Дыпломам фестывалю "Маладзечанская сакавіца-99" за лепшае ўвасабленне мужчынскай ролі. Спектакль "Апошняя пастараль" з удзелам Міхаіла таксама стаў уладальнікам галоўных прызоў на фестывалях нацыянальнай драматургіі ў Бабруйску (1998 г.) і "Славянскія тэатральныя сустрэчы" ў Бранску (1999 г.).

Аднак вернемся да спектакля "Крокі" і падрабязна раскажам пра творчую лабараторыю "DAct".

У жніўні 1999 г. у рамках летняй арт-акадэміі "Carpe diem" ("Злаві імгненне"), арганізаванай Еўрапейскай асацыяцыяй студэнтаў, Міхаілам Камінскім і Аленай Плютавай быў праведзены майстар-клас для студэнтаў факультэтаў мастацтваў ВНУ Беларусі, Нідэрландаў, Іспаніі, Польшчы, Славеніі, Турцыі і Расіі. Атрыманы вопыт эксперыментальнай работы натхніў на стварэнне монаспектакля "Крокі", харэаграфічныя мініяцюры з якога адзначаны дыпломам XIII Міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі, што адбыўся ў лістападзе мінулага года ў Віцебску.

Пасля паспяховага выступлення ў Віцебску ў М.Камінскага і А.Плютавай з'явілася ідэя стварэння творчай лабараторыі, якая праз некаторы час афармілася ў праект лабараторыі акцёрскай пластыкі "Dancing actors" ("Танцуючыя акцёры") — "DAct". Начальнік аддзела тэатраў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь В.В.Дапкюнас назваў гэты праект адным з лепшых і самых цікавых за апошнія гады.

Дзейнасць творчай лабараторыі "DAct" накіравана на аб'яднанне маладых акцёраў, рэжысёраў, мастакоў, музыкаў, якія жадаюць рэалізаваць свой творчы патэнцыял у роднай краіне ў сумесных праектах, тэатральных пастаноўках і іншых мастацкіх акцыях. Абавязковай умовай плённай работы лічыцца глыбокае ўсведамленне ўдзельнікамі праектаў таго, што беларуская сталіца павінна заняць годнае месца сярод культурных цэнтраў Еўропы.

Не сакрэт, што спектаклі эксперыментальных напрамкаў — выключна рэдкая з'ява для тэатральнай Беларусі. Разам з тым, сярод самастойных работ акцёраў мінскіх тэатраў, а таксама студэнтаў тэатральных аддзяленняў ВНУ ёсць работы (курсавыя і экзаменацыйныя эцюды), якія цалкам маглі б прадстаўляць культуру нашай краіны на міжнародных конкурсах і фестывалях. Аднак ні выканаўцы, ні іх педагогі пра гэта проста не здагадваюцца з прычыны недастатковага аб'ёму інфармацыі як пра тэндэнцыі развіцця сучаснага мастацтва, так і пра вялікую колькасць замежных фестываляў эксперыментальнага мастацтва. У фондах замежных культурных прадстаўніцтваў у Беларусі не заўсёды можна знайсці неабходныя відэа- і іншыя матэрыялы, а азнакамляльныя паездкі за мяжу ў большасці выпадкаў немагчымыя з прычыны іх высокага кошту. І калі нешта вядома пра конкурсы, што праводзяцца ў блізкім замежжы, то далёкае замежжа — terra incognita для большай часткі беларускай тэатральнай моладзі. Маладыя беларускія творцы іншы раз маюць вельмі абмежаванае ўяўленне пра тэндэнцыі і змены, што адбываюцца ў сусветнай культуры. І замест таго каб станавіцца прафесіяналамі міжнароднага ўзроўню, яны нярэдка апускаюцца да ўзроўню самадзейнасці.

Маладым акцёрам, якія спрабуюць пераадолець "руціну на оперных падмостках" і працуюць у розных тэатрах Мінска, ажыццявіць самастойную пастаноўку перашкаджаюць праблемы арганізацыйнага характару, звязаныя з арэндай памяшканняў для рэпетыцый, запісам і мантажом фанаграмы, пашывам касцюмаў і г.д. Усё гэта не вядзе да жаданага выніку. На думку стваральнікаў "DAct", плённая работа лабараторыі ўяўляецца магчымай толькі ў рамках незалежнай у фінансавым плане тэатральнай студыі, калі будзе створаны творчы калектыў, здольны самастойна рэалізоўваць канкурэнтаздольныя сцэнічныя праекты.

Але гэтым задачы, якія ставіць перад сабой "DAct", не абмяжоўваюцца. Важны аспект у дзейнасці лабараторыі — гэта далейшае вывучэнне прынцыпаў кантактнай імправізацыі, што ляжыць у аснове любога віду мастацтва, а таксама пастаноўка спектакляў, пабудаваных на сінтэзе харэаграфіі і драмы. На сённяшні дзень у лабараторыі распрацавана вучэбная праграма па асновах кантактнай імправізацыі трох узроўняў складанасці: комплекс інтэрактыўных гульняў для малодшых школьнікаў, трэнінг па майстэрству акцёра для студэнтаў і майстар-клас для прафесіяналаў.

Удзельнікі лабараторыі будуць рады пазнаёміцца з усімі, хто зацікаўлены ў рэалізацыі сумесных праектаў, а таксама з тымі, хто можа аказаць "DAct" маральную і матэрыяльную падтрымку. Пакуль, на жаль, лабараторыя не мае кантактнага тэлефона, але звязацца з "DAct" і атрымаць падрабязную інфармацыю аб дзейнасці лабараторыі можна праз электронную пошту па адрасе: kaminski2@aport.ru.

І напрыканцы — словы Міхаіла Камінскага — бясспрэчнага лідэра "Dancing Actors": "Няўжо творчая моладзь Беларусі заслугоўвае толькі ролі гледача ці пераймальніка? Надышоў час і нам стаць паўнапраўнымі ўдзельнікамі падзей, што адбываюцца ў сусветным мастацтве!".

Рон САФРОНАЎ.

За мяжой

Ад тэлевізара да бальнічнага ложка

Брытанцы праяўляюць сур'ёзную занепакоенасць паказчыкам залішняй вагі ў дзяцей, якая расце з году ў год. Паводле апошняга навуковага даследавання, якое правёў універсітэт Лідса, амаль кожнае чацвёртае дзіця — 22 працэнты — ва ўзросце ад 7 да 11 гадоў мае лішнюю вагу, а прыкладна 12 працэнтаў — пакутуюць на атлусценне. Між тым, яшчэ 10 гадоў таму — у 1990 годзе — толькі 15 працэнтаў дзяцей мелі залішнюю вагу і 5 працэнтаў — атлусценне.

Вучоныя ўжо забілі трывогу з нагоды змрочнай перспектывы страціць у будучыні адну з галоўных рысаў англічан — традыцыйную падцягнутасць і хударлявасць. Ужо сёння сярэдні брытанец "таўсцейшы" за сярэдняга еўрапейца, а да 2010 года Злучанаму Каралеўству і зусім пагражае дагнаць ЗША, дзе на атлусценне пакутуе кожны чацвёрты.

Аднак яшчэ больш трывожаць медыцынскія наступствы павелічэння лішняй вагі. Як вядома, яно прыводзіць да развіцця сардэчных захворванняў, дыябету і яшчэ многіх хвароб. Па афіцыйных звестках, атлусценне абыходзіцца Вялікабрытаніі штогадова ў 2,5 млрд. фунтаў і становіцца прычынай заўчаснай смерці 30 тысяч брытанцаў.

Прычынай такой тэндэнцыі, на думку вучоных, сталі... даброты сучаснай цывілізацыі. Паводле слоў аднаго з даследчыкаў, Пінкі Пагота, "дзеці ўсё больш часу праводзяць перад тэлевізарам, гуляюць у камп'ютэр ці размаўляюць па мабільным тэлефоне. Яны нават не ходзяць у госці да прыяцеляў, а абменьваюцца з імі тэкставымі паведамленнямі. А ўлічваючы, што бацькі вельмі неахвотна адпускаюць дзяцей у такім узросце на вуліцу, іх лад жыцця і зусім становіцца нерухомым".

Па яго словах, гэта пацвярджаецца тым, што рэзкае павелічэнне вагі назіраецца пасля 9 гадоў — узросту, калі дзеці пачынаюць цікавіцца камп'ютэрам. Акрамя таго, да гэтага далучаецца і іншая рыса глабалізацыі — танная і няякасная ежа ў закусачных.

Паправіць становішча, на думку даследчыкаў, можна толькі прапагандай спартыўных заняткаў сярод дзяцей, улічваючы станоўчы вопыт такой агітацыі сярод дарослых, якія не забываюць сачыць за сваёй фігурай.

Падрыхтаваў
Ігар КАНДРАЛЬ.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 370.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-40-63; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання, навукі — 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі — 36-41-55; ВНУ і тэхнікумаў — 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Святлана КІРСАНАВА.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220041, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Замова №3394
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 6.6.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.